

SES

Resim: Bedri Rahmi

YENİ

SES

Sahibi ve Yazı İşleri
Müdüğü:

Yusuf AHİSKALI
Sayısı 15 Kr.

Adres: Galata D. Linnanları
karşısında No. 89

Sayı: 5 (9)

Mays
VAKIT BASIMEVİ

Bu sayı akı resimler Bedri ve Erenindir

Güzel olan ve bugüne hitap etmesini bile her sanat eseri, bizim için makbuldür. Her güzel yazının "SES" de yeri vardır.

Genç neslin kıymetini gösterirken mahdut birkaç imzayı değil, kuvvetli bütün genç imzaları sayfalarımızda bulacaksınız.

Bizim Güzel

Yazan: Bedri Rahmi

Güzele kendisinin olmadıcağı güzel diyemiyenlerden değilim. Fakat tamamen bizim olan güzellik karşısında duyduğum heyecan öte, künden çok daha acık olduğuna kanlım. Hiç unutamıyacağım: Paris'te sayısız eski kitaplarında birinde minyatürlere dair bir mecmua bulmuştum. Minyatürler içerisinde en güzel olanım halisülden dem bir Türk işi olduğunu öğrendim zaman zevcinimden neredeyse kitapçımın boyuna sarılaşmışım. Aynı neşeyi, aynı sarıboğulu Londra müzelerini gezirken en güzel eşitlerin, en güzel kıtlım ve halisülden dem bir Türk işi olduğunu gördüğüm zaman kana kana duymuştum.

Ömrümden ilk defa olarak istitti. Gün bir İsa türkümlü elektrikliktan sonra dinlerken düşünyorum: Ben bu havayı ömrümden ilk defa olarak işitiyorum. Şimdiye kadar dinlediğim türküleri serre kadar alıksı yok, halbuki onun bağını dinlerken sonundan gelecek ses elimle koymuş gibi tahmin ediyorum. Aynı melodiyi ilk defa olarak dinliyorum cenabi garib garib yüzüne bakıyor, ve bu halk türkümlüden en ufak bir heyecan duymadığımı itiraf ediyor, yani bizi sarıyan güzel her zaman başkalarını sarıyıyor. Emelleri mınarıda, tezyin san'atlarında he-men hemen aynı şeye güzel dedim. Biz halde bir çok yerlerde onlardan ayrılmıyoruz. Bugünlerde benim zihnim, güzelligini yalnız bizim tade bulüceğimize şeyler celtiyor.

Kedi daha insanın karşında iken susul amansız bir fare düğmanı ke-silirdiye biz de aynı hiale tamamen kendi bünyemizin mahallü olduğuna emin olduğumuz şeyleri daha gör-rür görmes tanıyor ve benimsiyor. İuz. Burada; bizim olan her şey gü-zeldir diyerek değdim. Çünkü birisi çıkar da:

— Tezegi de belki biz icad ettik, fakat güzel midir?

Derse, ne cevap verebilirim.

Bizim olan her şey güzel değil, fakat muhakkak ilk hep üzerinde durulmağa değecek kadar entere-san.

Tezek te bu bakımdan her halde üzerinde uzun uzun durulacak ve düşünülecek bir mesele olsa gerek.

Anadoluyu dolayrakın köylerinden tatlı bir toprak rengi dokuma ku-muş nazarı çıkartmış belnetmiş. Gayet güzel bir dokunmuş olan bu kumaş döhüli surette sağlam oduğu için adını "Çalı karpın", koymuşlardı. Yani çalı onu yirtanıyor, fakat o çalıyı koparabiliyordu.

Ankara'dan Zonguldak'a kadar bütün köylerde aynı kumaşın gayet hafif nüanslarla tekrarı ettiğini gördüm. Bu kumaşın errit bir şünlü bana dağlar söyledi. Tren pen-recelelerinden yığın yığın bakan dağ-ların tamamı aynı renk boyanmış-lardı. Her yer muhtelif tarlalardan beneklediği Anadolu dağılarla ya-malı bir köylü poturu arasında mu-hakkak bir kardeşlik vardı. Çalı ko-paran kumaşın hem yüzünü, hem sol-maz rengini bu dağlara bozulmuş ve bu dağlar boylu boyuna bizimdi.

Her Ay

Kubik bir iddia

YAZAN: Y. A.

Açılan gençlik meselesine son zamanlarda bir takım delikanlılar da karıştı. (Delikanlılık ile gençliği karıştırmamak lazımdır. Delikanlılık dimağı bir kuvvet ifade etmekten çok fazla vücut canlılığıdır.)

İste bu delikanlılar dimağlarını iyi tartamadıkları bir takım hükümlere vardılar: Türkiye üç adam yetiştirmiş: Siyasette Atatürk, Edebiyatta Nurullah Ataç, fikirde ve felsefede Hilmi Ziya..

Bu yazıyı yazanın, elinde bir fırça muşamba üzerine rastgele vurup boyalayarak size kübik resimdir diye yutturmak isteyen bir kimseden ne farkı var?

Gazî'nin bilyüklüğü ve dehşetini bütün dünya tasdik etmiştir.

Halbuki; Nurullah Ataç bizde iyi bir muharrir sayılır.

Hilmi Ziyaya gelince: Felsefi malumatı fazla bir üniversite mensubudur. O kadar.

Geçen başmakalede gençlerin siyasi fikirlerini söylemeleri için mecmualara siyasi yazma hakkının verilmesini istemiştik. Siyasi mecmua çıkarma için kefalet istemenin bir sebebi de her öne gelenin saçma sapan siyasi fikir ve faraziyeler ileri sürmesine mani olmak olacaktı.

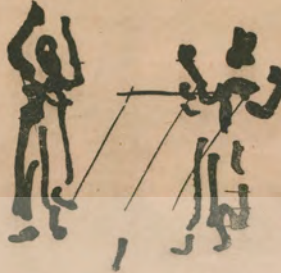
Demek oluyor ki parasız olan siyasi saçmalar yazabileceği gibi elinde her hangi bir mecmua bulunan bir delikanlı da yukarıdaki gibi saçma fikirler ortaya atabilir.

Şuhalde iş para meselesi değil. Her şeyden evvel siyasi fikri terbiye ve ilmi vakar olmalı.

Delikanlıların haklı gençliği temsil etmeleri için, feragatle çalışmalarını lazım. İlim ve fikir yapmak istiyorlarsa çok okumalı ve mukayese yapabilecek kabiliyete gelmelidirler.

İpi sapsi olmayan böyle bir fikir ortaya atılması eskilerin bayrak açmasına vesile oldu. Akbaba'dan biri başını gözünlü yolan bir yazılı üniversiteyi bu yazı aleyhine ayaklandırdırmak istedi.

Bu yazıya karşısında delikanlılar hakez bile olan onları tutuyoruz. Yazı nasilsa yazılmıs. Bir daha başlarını aşan fikirleri düşüncüklerini gençlik namına temin ediyoruz.

Yeni Ses 23 Nisan
gününi kutlular

Yavukludan Ayşeye

Mısırları sordum: Boyunca olmuş,
Püskül püskül hepsi hem o kadar bol!
Bu yıl ekin de çok, darı, burçak ta..
Sevin Ayşem, yaza, düğün olacak.

Eltin döşekteymiş, benzi pek solmuş,
Güzü sayıklarmış, uzun uzun yol..
Eşelermiş küllü anam ocaқта,
Bacım galba bu güz sürgün olacak.

Bu yıl ekin de çok, darı, burçak ta..
Harman sonu Ayşem düğün var sevin,
Çitte bülbül öter: "Yanam ocaқта"
Bir oda, bir avlu, bir duvar evin.

Tarladan harmana geldikçe demet
Yaşmağın rüzgârda açıp yayarsın,
Tınazdan çıkmaz gülerек elbet:
Dolu ağzına dek çuval sayarsın.

Fehmi ARMAN

V U S L A T

YAHYA KEMAL

— Akşam'dan —

Bir uykuyu cânanla berâber uyuyanlar,
Omrün bütün ikbâlini vuslatta duyanlar,
Bir hazzı tükenmez gece sanmakla zamânı,
Görmezler ufuklarda şafak söktüğü ânı.
Gördükleri rüyâ, ezeli bahçeler aşka;
Her mevsimi bir yaz ve esen rüzgârı başka,
Bülbülden o eğlencede feryâd işidilmez,
Gül solmayı, mehtâb azalıp bitmeği bilmez;
Gök kubbesi her lâhza bütün gözlere mâvi,
Zenginler o cennette fakirlerle müsavi;
Sevdâları hülyâlî havuzlarda serinler,
Sonsuz gibi bir fıslıye âhengini dinler.

Bir ruh o derin bahçede bir def'a yaşarsa,
Boynunda onun kolları, koynunda o varsa,
Dalımışsa, onun saçlarının rayihasıyle,
Sevmekteki efsûnu duyar her nefesiyle;
Yıldızları boydan boya doğmuş gibi, varlık,
Bir mü'cize hâlinde, o gözlerdedir artık;
Kammaz en uzun pûseye, öptükçe susuzdur,
Zîrâ susatan zevk o dudaklardaki tuzdur;
İnsan ne yaratmışsa yaratmıştır o tuzdan,
Bir sır gibidir azçok ilâh olduğumuzdan.

Onlar ki bu güller tutuşan bahçededirler,
Bir gün, nereden, hangi tesadüfle gelirler?
Aşk onları sevkettiği günlerde, kederden,
Rüzgâr gibi bir şevk alır oldukları yerden;
Geldikleri yol... Omrün ışıktan yoludur o;
Alemden bir akşam ne semâvî koşudur o!
Dört atl o gerdüne gelirken dolu dizgin,
Sevmiş iki ruh, ufku görürler daha engin,
Simâları gittikçe parıldar bu zaferle,
Gök her tarafından donanır meş'alelerle.

Bir uykuyu cânanla berâber uyuyanlar,
Varlıkta bütün zevki o cennette duyanlar,
Dünyâyı unutmış bulunurken o sularda,
— Zâlim saat ihmâl edilen vakti çalar da —
Bir ân uyanırlarsa leziz uykularından,
Baştan başa, her yer kesilir kapkara zindan.
Bir faciadır böyle bir âlemden uyanmak,
Günden güne hicranla bunalmış gibi yanmak
Ey tâlih! Ölümünden de beterdir bu karanlık;
Ey aşk! O gönüller sana mâl oldular artık;
Ey vuslat! O âşıkları efsûnuna râm et!
Ey tath ve ulvî gece! Yıllarca devâm et!

Bernard Shaw

YAZAN: Y. Kenan

Bernard Shaw

Geçen nushada H. G. Wells'in insan hakları beyanamesine itiraz yolu yazısını okuduğumuz Bernard Shaw memleketimizde hemen tanınmıştır. Ufacık ve ehemmiyetsiz sayılacak bir iki kitabı dillimize çevirmiştir. Ve bazı hikâyeleri de arada sırada gazetelerde terceme edilmiştir.

Peşami Safa insan hakları beyanamesinin bizim gazetelerde bahis mevzuu olduğu zamanlarda yazdığı bir yazıda B. Shaw'a koyu sosyalist demistir.

Bu koyu sosyalis ne demektir? Koyu sosyalist denince, benim anladığım, Markist demektir. Yani revolyüyonist bir mezheb... Halbuki Shaw Fabian cemiyetine mensubdur. Yani sosyalistlerin demokratik seçme ile başa geçmesini ve iktisadi nizami, idareyi devletin idare etmesini isteyen bir cemiyet...

Peşami Safanın Shaw için koyu sosyalist demesindeki sebepler ne olsa gerek.

İstihsal vasıtalarının devletin veya belediyenin eline geçmesini istemeyenden mi? Böyle bir isteyiş olmayan zaten sosyalist olamaz.

Çalışmadan yemeyin yasak olmasının ileri sürmesinden mi? Bunu ileri sürmeyen sosyalist ve hattâ din adamı yoktur.

Gelir müsavvati prensipini ortaya koymasından mı? Kropotkin herkeşin ihtiyacına göre verilmesini kabul etmişti. Başka biri istidada, diğer biri bilim neye göre bir prensip kabul edebilir. Bu bir prensiptir. Fakat prensip-

lerin mucib sebeplerine göz gezdirilince ne tarafın haklı olduğu meydana çıkar.

Peşami Safanın bir kelimesi üzerine bu kadar uzun yazı yazmamda bir sebep var. Bizde bazı muharrirler var: Meselâ her hangi bir Fransız muharririnin bir kitabını okuyor. O muharririn fikrini kendi fikri imiş gibi Türk okuyucularına satıyor.

Bir kere de üç ahlâksız başlıklı, Oskar Wilde, Dostoyevski ve Niçe hakkında bir yazı yazmıştı.

Bunun üzerine rahmetli Ağaoglu Ahmed Dostoyevskinin ahlâksız olmadığını isbat için seri halinde iki üç makale yazmıştı. Bu vaziyet karşısında Peşami Safa "Efendim, işte Fransadaki falân muharrir böyle yazıyor" diye kendine destek arıyor.

Bunun gibi Shaw'un koyu bir sosyalist olduğunu derken, eminim ki Shaw'u anlamadan yine başkasının fikrini satarak söylüyor.

Hakikatları istihzalı anlatma en büyük kudrettir. B. Shaw'da bu vardır. Zamanında Nasreddin Hoca'nın etrafındaki abdallar gülerdi. Bugün Nasreddin Hoca ne hikmetler ortaya koydu diye düşünüyoruz.

Shaw da bugün daha çok salonlarda tanılıyor: bir güzel kadın ona "beraber evlensek; senin gibi akıllı benim gibi güzel bir çocuğumuz olur" demiş, Shaw da "Senin gibi akıllı, benim gibi güzel olursa ne olacak, demiş

Amerikada bir ziyafette düşünceli duruyormuş, yaındaki adam ona "kim bilir şimdi ne büyük şeyler düşünüyorsunuz" demiş Shaw: "Dünyada ne abdallar bulunduğunu!" cevabını vermiş. Bu fikraları Shaw'ı bu tarafından bilmek isteyenlere bırakalım.

Biz Shaw'ın eplâk hakikat tarafını arayalım. Fakat Shaw'a Amerikada meşhur olduğu söylenmesi üzerine: Neşin meşhurluğu? Ben filozofum, roman tayım, sosyologum, münkekidim, hükümet adamıyım, tiyatrocuyum, ilâhiyatçıyım. demesini göz önüne getirirsek

Shaw'un hangi tarafını anlamak istediğimizi şaşırır gibi oluruz.

Şu var ki Shaw'un bu dağınıklığı zahîridir. Onun bu her tarafa saldıışı kafasındaki samimiyetle bağlı olduğu bir tek hakikate ondan her birini açılması içindir.

İste, bizim de anlatacağımız Shaw'ın bu bir tek hakikat tanıdığı tarafı, sosyalizmdir.

Fakat bundan evvel onunun edebî kudreti hakkında bir parça bahsetmeden mevzuaya giremeyeceğim. Çünkü her devrin ve herkesin kanaatleri olabilir. Bunların yerine başkaları gelebilir. Fakat çözülemeyen ve başa başına her zaman tazeliğini muhafaza edebilen edebî kudret büyüklüğüdür. İste Şekispirin eserlerinin madden süyünün mi, demisiz kaynatacaz ve hazmettiren şifa verici ترکیبی gibi, beynimize tesir etmesi bundandır.

Emil Ludving Göte hakkındaki bir kitabın girişinde Shaw'a hitab ederek hatırladığıma göre şöyle yazmaktadır:

Almanya'da Göte bir tarafa bütün alman edebiyatı bir tarafa yine onun ağırlığını veremez, Halbuki İngilterede Şekispirin edebî kuvvetine mukabele edecek ağırlıklar vücutta getirilebilir.

Bununla E. Ludving Bernard Shaw'a da şunu anlattığını sezdiriyor: Sen bu ağırlıklar içindesin.

Fakat Shaw bu ağırlıkların içinde değil, başta başına bir ağırlık teşkil ettiği bir ferdüştüğüne söylüyor. Sezari, Jan Darks vesaireyi Şekispirle yarışmak için ayrıca yazdı.

Şimdiken kat'î hüküm verilemez. Şekispiri zaman gösterdi, Shaw'ı da zaman gösterecektir.

Şimdi Shaw'un sosyalizmine girelim:

Shaw İngiliz aklı seliminin yüksek bir timsalidir. Onun sosyalizmi, bu aklı selimin neticesidir; nazariye değil, hakikattir. Diyebiliriz.

Shaw kendine peygamber gibi inanılmaması istemez. onun için inandırılmak yerine ikna etmeği esas tutmuştur. Zeki kadının sosyalizme, kapitalizme, sovyetizme ve fazisizme rehberi olduğundaki kitabını yazmıştır. Bu kitabında Marks'ı tenkid eder. Karl Marksın büyük bir adam olduğunu hattâ onun peygamberliğini kabul eder. Fakat her peygamber gibi onun da bir takım teazalara düştüğünü söyler. "Muhammed kudretli bir peygamberdi; fakat takvim yapmak mecburiyetinde kaldığı zaman seneyi on iki kameri aya böldü, ve şimdi bir ilkbahar kervanı kişi ortasında yola çıkarsa, hava şarjı ve küfredici bir halde takvime uyumak istemeyebilir.

Dağların ne işe yaradıkları kendisinin den sorulduğu zaman dünyanın yıkılmasına için Allah tarafından kurulmuş (Devamı 18 incede)

Hâmid ve makbere dair

Hâmidin ölüm yılı münasebetiyle

Yazan: MEHMET KAPLAN

Edebiyatını içtimai idealler ve umumi karakterler üzerine kuran Namık Kemalden sonra Hâmit, daha çok psikolojik mahiyette eserler verdi. Namık Kemalde asıl olan içtimailik, Hâmitte tali ve asıl bünyeye karışmamış halindedir. Makber, Hâmidin ferdî psikolojisi, ye en çok yer verdiği bir eserdir. Onun mahiyetini anlamak için, düşünce ile şiirin münasebetini göz önünde tutmak muvafık olur; çünkü Makber, düşünce-çenin şiirini vücude getirmeye istiyordur.

Paul Valery, düşünce, şiirin içinde meyvannı ussası halinde bulunmalıdır der. Edebiyat eserlerinin ilk vafı, şüphesiz, müşahhas olmalıdır. Orada düşünceyi taşıyan bir vaka, bir manzara, bir hayal, bir mecazdr. Bütün sanat eserlerinde tabiatla düşünsel olarak tarifi olunan romantizm, insan tabiatında ve harici tabiatla daha yakın olmak icap eder.

Her kelime, her mevzu, her fikir nazma sokulabilir; eskiden din kaidelerini, tarihî eserleri, lügatleri nazma çekmek olmuştur; bunu yapmak için biraz sabır ve tatbikat kâfidir. Fakat bunlar şiir midir? Bir şey evvelden düşünüldü ve mücerret olarak nazma sokulursa, bunun nesirden farkı, mevzu ve mukafaa oluşundan ibarettir. Fikirler, içlerinden tabiatı ihrac ederler; bir mabedin plânına benzerler. Fakat sanat eserlerinde, tabiat kendini muhafaza eder. Yani, o müşahhas olarak, ev, ağaç, mermer, kır, yağmur, renk halinde mevcuttur.

Hâmit, şiirin içiyle beraber dışını değiştirmiştir. Namık Kemal, içtimai fikir ve hislerine mukabil onda, felsefi ve ferdî his ve fikirler galiptir. Divan Edebiyatında, bir his, bir düşünce ifadesi beyitle kapanırdı. Hâmit, bu kaideleri yıkmıştır; meselâ Makberde sekiz vahdeti dört beyitten müteşekkildir. Bu suretle, his ve fikir, kendini ifade etmek için daha büyük saha bulmuş oluyor. Fakat bu seki genişlemesi, şiir için hayırlı olmaması; ifadenin salâbeti ve teklâfı buzulmuş, lüzumsuz tekrarlara ve doldurmalara meydan açmıştır. İfade sahasının genişlemesi, belki, hislerin daha dolu, daha etraflı anlatılmasına yarayanırdı. Hâmitte böyle olmamıştır. Zaferani bir beyit içinde kazanmağa çalşan Divan sairi, hisana daha çok ehemmiyet veriyordu.

Şiirde tabiat ve mizac, kendin ses, âhenk, hayal, teşbih, mecaz, manzara içinde gösterir; şiir, telkin ettiği sesle çiğnerlerimizi kabartır, jest verir; âhenk, gile bir nevi derunî raks vücude getirir, muhtevassile muhayyileyi aydınlatır. Düşünce daha sonra gelir ve bu canlı havanın içinde büyüdü bir sekiide parlar.

Makber, mücerret tefekkürün şiirini yapmağa çalşırken, tehlikeli bir işe

girmiştir. Eserin dörtte üç kısmı, mücerret kelimelerle ifade edilen mücerret fikirlerden ibarettir. Bunlar yedi sekiiz felsefe endişesi etrafında döner durur.

*Gitti ebeye gelip ezelden
Gitti tutarak rehi bekayı*

*Maksut hayatı dermeyes et
Ferdâyı beşer nedir beyan et*

*Lâhut nedir, nedir yâ nasût
Ölmek diyoruz nedir bu tâbir*

*Yârap bileyim nedir hakikat
Ben hanki hakikate misalim*

Nefimde nübutu neyleyim ben

*Ben ruha nasıl derim ki meşkât
Hissettğim ıztrabı mevcud
En doğru delildir bu hicran... ih.*

Makberde bu nevi, mücerret fikrin ifadesi olan yüzlerce mısra vardır. Gece içeri giren sevgilinin hayali değil fikirdir:

*Çarpar kapılar havayı pür zür
Bir fikir gelir keşfenle mestür*

*Ve sairin ıztrabı, akıldan geliyor.
Ey akıl büyüktür ıztrabın*

Hâmidin kendi haleti ruyyesini ifade eden şu beyit, şiir için de doğrudur:

*Tecriî ile ruhun olmuyor şâd
Bir cisme var ihtiyacı müzdât*

Eser, yine düşünceyi esas tutan bir beyitle bitiyor:

*Artık kalayım sükât içinde
Fikretmek için o yâr canı*

Hakikaten Hâmit, diğer eserlerinde de "o yâr canı fikir" etmiştir. Mücerretlik, belki ölüm hissini doğurduğu tabii bir neticedir.

Muhayyileyi aydınlatan mısralarında Hâmit, fazla yeni hayaller yaratmamıştır. Fatma Hanım tasvir için Divan Edebiyatının beylik teşbihlerini kullanan veya inkişaf ettiren; Semender, Gülcehre, Melek, Mah, Mehpare, Nura, Maamafih bu nevi mısralar içinde çok güzelleri de vardır.

*Yıldızlar içinde can berlep
Lâkân ararım o mâhi her şep*

*Yok farkı ne yolda inlesem ben
Bir meşcerenin inlitsinden*

Gökte başı zîri cân esfel

*Ey yâr su nevbahar sensin
Meşceredeki rüzgâr sensin
Ağlar derim eşkar sensin*

Gökten geliyor bugün teranen

*Âsırı gazap görüp semada
Titrer durur ellerim duada*

Yıldızlar onu siz ettiniz defn

*Bir gün dedi ıztrap içinde
Ben ölmeğe gelmişim bu Hinde
Ölmek dedi kahkahayla güldüm
Duydum ki fakat içimden öldüm*

*Kaldım nu demişti yolda bir gün
Hindistanın denizlerinde*

*Baki o enisi dilden cıvrah
Beyrutta bir mezar kaldı
Makberde, yer yer, çılgık, dua, isyan, pişmanlık ifade eden güzel parçalar vardır: Çak Fatma lâhdinden kıyam et, Gökten yere düşmel dualar, Tâbü, ve Başta balun, Eyvah ne yer ne yar kaldı parçaları gibi. Fakat, eserde lirik şiirin doğması için çok müsait haller varken, buraları kötlü ve sönük mısralarla doldurulmuştur. Meselâ Hatıralar, Birlikte yaşanan anlar, ve Manzaralar, Cenaze merasimi, Beyrut ve saire, Makberin asıl şiir olan kısmı, eserin dörtte üçünü teşkil eden mücerret fikir ifadeleri değil, bu son bahsolunan parçalardır. Onlar arasında:*

*Bu mesti gazap elimde bir cam
Bed mesti gazap elimde bir cam
gibi çok derin ve (evacutere) beyitler vardır. Bunları okurken kafamda, fırtınalı, kaarlık bir dağ üzerinde, canlı tunç bir heykel halinde, aşağılarda akan sellere bakan, gür sesli, yarı ilâh bir adam canlanıyor. Tabiat, insan, his ve düşünce, bu beyitte sert bir âhenkle birleşmiştir. Sair Hâmidî, mücerret felsefe düşünceleri içinde değil, burarlarda aramak lâzımdır zan ediyorum.*

Mehmet Kaplan

Emil Zola hakkında bir kaç söz

Yazan: BEHCET AKKALP

Emil Zolanın yürüncü yıldı, niümü münasebetle Fransada bazı merasim yapıldığını gazetelerde okuduk. Bizim gazete ve mecmualarımız da bu yıldönümünü bütün dünya edebiyatına samil bir vaka imiş gibi, Zola hakkında yazılar yazdılar, ve bizde bir iki tanesi tercüme edilen eserlerinden, hepsinin birane evvel tercüme edilmesi için temennide bulundular. Eskidenberi adettir—Garpic Wilhassa Fransada, chemmiyetini kaybetmiş ve ancak tarihî bir kıymeti kalmış her fikir bize genede başka bir chemmiyet keşbediyor. Bunu (Devam 13 üncüde)

Koşmalar

Kuzu gönül, kuduz gönül
Kırk aşk ile yamalıdır.
Kırk yârimin kırkı dahi
Parmağından kınalıdır.

Acep neyledim nettim ben?
Hakka yürüdüğüm yoldan..
Yar yar üstne merdiven,
Arşa kadar sıralıdır.

Secde dağları üstüme,
Dua ateşi destime,
Aşk düşmanlığı dostuma
Yok oldum düşürelidir.

Maşere varmasam yeri..
Aşk gönlümün misafiri;
Maşher arzın hesapları;
Aşk bin arz ile doludur.

Dağ içinden parçalanmış,
Gök yıldırımına boyanmış;
Taşlarla su yanmış yanmış..
Şiir o yangının külüdür.

MUSTAFA SEYİD

Netice

Niçin senelerce bütün kuşlara
Mavi denize ve mavi göğe
Hev sür yazmak için baktım.
Hâlâ hatırlıyorum o günü,
Uzun bir hastalıktan kalkmışım;
Yalnız ilk bakışında candan
Deniz denizdi; bir defaya mahsus
Yarım metreyi aşan bu kol
Nasıl tutar gemi direklerini, uzakdaki..
Ve güzelim çakalları, derinlerde..
Kuş, her isteyene türkiüsünü söyler
Aağ, şairin gelebileceği yerde.
gök, onu sevenlere kaçmış..

MELİH CEVDET

Lunapark

Şüphesiz faydası daha büyüktür,
Atlı karıncaya binmenin,
Salıncakta sallanmanın
Mizah mecmuası okumaktan.

Nişancı dükkânında
Beş kuruşa seyredilen galipsiz mağlûpuz boks maçı.
Alaminüt tanışılan kıza
Bir endahhta yollara düşen transatlantığın,
Küpeşesinde yapılan 1 dakikalık Okyanus Seyahati.

Şüphesiz zevkli bir yerdir LUNA PARK.

MÜMTAZ ZEKI

Keloğlan

Babani kökü kesilen
Bir kavak gibi
Yere sermiş gâvür kurşun
Bu doğrudur.

Dul anan tezek bulsa bile
Bulgur bulamaz
aş pişirmeğe..
Bu da doğrudur

Sen gündüzleri davar peşinde
Yağlı çörep düşünüp
arpa ekmeği yersin.
Bu da doğrudur.

Lâkin geceleri koyunlarla
Koyun koyuna uyurken
rüyana girer padişah kıızı
İşte, bu yalandır.

SEFER

Cana dair

BEDRİ RAHMİ

Bir kelime buldum çin çin öter
Adı candır.
Bir erik kopardım can dalından
İç i can dolu
Adı can, yaprağı can, lezzeti candır.

Bir gölge düştü önüme dedi ki:
Bir yüküm var benden ağır
Bir yüküm var beni taşır
Adı candır.

Toprak dedi ki:
Can Allahın yongasıdır
Fakat ben bir deri bir kemik

kaldım

Bir de misafirim var adı candır.

Işık dedi ki:
Renklerden, kokulardan,
Seslerden önce koşup geldim
İnsan oğluna nur topu gibi
bir müjde getirdim.
Adı candır.

Can kuşudur gelip düştü tene
Günahım kadar yadırgamada yerini
Ve sonuna kadar açtı
Omrümün pencerelerini
Can kuşudur gelip düştü tene
Urperdi birer birer mercan dalları

Acep nereye gizlendi can
Ne ayak sesi duyulur içimde
Ne şarkı söyler
Acep nereye gizlendi can

Can kuşudur gelip düştü tene
Bir yuvadır kuruldu çerden çöpten
Komşu bahçelerden susam
Uzak denizlerden yosun taşındı
Gerildi kulağın zarı
Gürül gürül akmaya başladı nur gözlerimizden
Can kuşudur gelip düştü tene
Bir yuvadır kuruldu çerden çöpten.

Günlerden bir gün
Durup dururken
Can kuşudur havalandı içimden
Yuvası mercan dallarında asılı kaldı
Can kuşudur havalandı içimden
Yuvası henüz sınımsıktı.

TÜSTAV

Tanzimatta icare

Beşoğlu Halkevi bu seneye çok istifadeli konferanslar verdi. Geçen hafta son olarak İstanbul Üniversitesi Hukuk fakültesi Amme hukuku doçenti Dr. Hüseyin Nail tarafından verilen bu kıymetli konferansı mecmuamıza vermek ihtifadına bulunmuyor. Tanzimattaki idare şekline ait bu ettüdü mühim parçalarını alıyoruz.

Yüzünü yıldırım münasebetiyle geçen seneden beri Tanzimatın bahis mevzuu oldu. Şunu, mahiyeti, kıymeti ve ehemiyeti hakkında muhtelif mülhazazaların ileri sürüldü. Şunu görüyoruz.

Cumhuriyet inkılabının yarattığı ılerle, me hamlesine devam ederken geriyeye doğru objektif bir gözü bakmak, bugünkü inkılabın suurunu köklendirmek ve kuvvetlendirmek bakımından her halde çok lüzumlu ve faydalı bir şeydir. Tarihi bir teklâmî zincirin halkalarını yukarıya bağlamak istiyen milletleri bir tekerlek ihtiyacında olduğu, gündüğü bu teccessüsün kıymeti ve ehemiyeti pek büyüktür. İşte bu teccessüs hissinin tatmin etmek arzusu iledir ki Tanzimatı bu konferansına mevzu yaptım.

Size Tanzimat devrinin tahakkuk ettirdiği idari ıslahat ile idari rejim bakımından bize ne getirdiğini ve kazandırdığını mümkün olduğunda kadar objektif bir surette ve en umumî mi hatlar üzerinde yürüyenek izaha çalışacağım.

Her tanzim ve ıslah hareketi ve derin, geniş, kuvvetli bir tanzim ve ıslah hareketinden başka bir şey olmayıp inkılabın haka cemiyetlerin tedavisi için alınan tedbirler demektir. Bozulmuş eski hamle müvazenesi yerini yenisini kurmak teccessüsüdür. Tanzimat hareketi de Avrupalıların gayet haklı olarak "Hasta Adam", dedikleri Osmanlı İmparatorluğunun inhitatı, mihlâle yüz tutmuş, yal ve siyasi bünyesine biraz kuvvet ve hareket vermek arzusunun mahsulüdür.

Fihakkiki Osmanlı İmparatorluğu bütün canlı varlıklarını ve cemiyetlerin kaldığı bir hayat kanununu içine alarak bütüne ve kuvvetine, tevakkufları ve inhitat devrelerinden geçerek nihayet zevale uğramıştı.

Gerçekle Koçlu Bey bundan üç yüz yıl kadar önce evvel "Tebdirî tedbir ve umuru salata, nâta", müteallik olarak Dördüncü Murada verdiği risalede bu inhitatın devlet işlerine alkancazlık, yükes mevkilerin ekli olmaları kümeslere yerleşmesi, Timar ve Zeametlerin bedegâna tefviz, ızaraları yüz açılması suretilerine dâhî Kanunî zamanında başladığını söyler.

Mâlum olan dâhî ve harici binbir acı sebeplerle bu inhitat o kadar ilerlemiş, İmparatorluğu bilhassa yuvarlanacağı ucumrun kenarına o kadar yaklaştırmış ki, Avrupa'nın da muhtelif maksatları için yapılmış, bir kısmını da inhitatın o dokuzuncu asrında Avrupa'da inhitatın nihiyeti ile bazı ıslahata teccessüsler başladı.

Üçüncü Selim'in asferi sehabata yapmak istediği ıslahat ile başlayan bu ıslahat teccessüslerinin İkinci Mahmut zamanında kuvvetlendiğini ve Avrupalıların inhitatın padişahı da dâhî olmak üzere o zamanın devlet adamlarının kafasında yerleştiğini görüyoruz. Notalık 1830 tarihinde Kapıcıoğlu Derya Huz Paşa "Risayadan avdet ediyorım". Bu defa her zamanın ziyası kanı oğludur. Eğer Avrupa'yı taklide mihlânat etmek değil, bizim için "Asayış" demek mecburiyetinden başka çare yoktur, demek tereddüt etmemiz ve böylesi acı bir hakikati tarafımıza kemış. Hissatı dâhî zamanda birkaç işiye inhitat etmek beraber Avrupa tarzında ıslahata başlamamız bilhassa önüne gelmiş bir zaruret olarak görülmeye başlamıştır.

Esas itibariyle Üçüncü Selim'e başlayan ve Abdülhamidin zamanına kadar devam eden Tanzimat devri bu zarurete imanın sevkıyla ve Resid Paşa gibi değerli bir devlet adamı

nin himmeti ile Abdülhamidin tahta çıkışının müteakibi 1839 (1255) tarihinde resmen açıldı.

Tanzimatın, idari rejimin teccessüsü için ilâzım olan şu üç esas hazırlanmış olduğunda şüphesiz yoktur:

1 — Hukuka bağlı devlet fikri, 2 — Siyasi bir, adli veya idari rejime taht bulunmuş müteakibi 3 — İdarenin adliye karşısındaki istiklal. Bunları sırası ile tekkik edelim:

Tanzimattan evvel, Osmanlı İmparatorluğu, hukuk polis devlet telâkisi ile mülk devlet telâkisi mümtaz bir halde görüyordu.

İslâm Hukuku Avrupadaki feoda hükümlerini prensibinden doğan mülk devlet telâkisi kabulüne müsait olmadığı halde Abbasiler devrinde başlıyarak Selçukilerde ve Osmanlılarda ülkenin padişahın mülkü olduğu, padişahın toba ve ülke üzerinde didiği gibi tasarruf edebileceği kanaati hakim oluyordu. İslâm Hukuku Mülk Devlet telâkisini kabul etmemek beraber polis devlet telâkisini kabul etmekteydi. Çünkü İslâm Hukuku, kuno göre Velâyeti Amme müteakibi.

Gerçi Velâyeti Ammenin mülkiyeti Müsâlemet Amme mülhâzazası ile nazari olarak mahdud ise de pratik olarak Müsâlemet Ammine ne olduğu takdiri bir keyfiyet bulundugu gibi, müsâlemet Ammeye riayeti temin edecek müleyidler de tamamen gerî, dîni müleyidlerdir. Maazihâ İslâm hukukuna göre hükümdar her bakımdan keyfi mayesa hareket edemez. Hükümdar ferdin ger'an ta'nnıng haklarına tecavüzden menhulüdür. Ferdin subjektif haklarını ihlâl ederse şahsen mesul olur. Hükümdar alelade bir fert olarak diğer fertlerden fazla bir hak ve salihiyeti sahip değildir. Fakat hükümdarın devlet israfıyla alacağı tedbirler ve vereceği kararları müteallik salihiyeti tamamen takdiridir. Hülâssâ İslâm hukukunda ve İttihadi Osmanlı İmparatorluğunda hususî hukuk kaidelerinden ayrı olarak devletin vazife ve salihiyetlerini tayin ve mesuliyetini temin edecek objektif bir Amme hukuku, bir idare hukuku kaideleri mevcut değildir.

İşte bu polis devlet telâkisinde hukuka bağlı devlet telâkisine intikal temayüllünü ilk defa İkinci Mahmut'un tahta çıkışında görüyoruz. Bu temayül Rusçuk yaranından müphem olan Rumeli Ayının devlinin müdafası, asayişin temini, adliane bir idarenin tesisi esaslarını ihtiva eden yedi şarttan murekkep olarak tanzim ettikleri İttifaknameye göze çarpıyor. Padişah başta olmak üzere merkez ve ayın muhtevasına müteakibi, len riayeti kabul ve tahhüt ettikleri bu ittifakname Avrupa hükümdar ile derbeylikleri bağlayan aktiler mahiyetinde bir vesika idi. Şüphesiz ki Kanunî Esas mahiyetinde bir şey değildir. Yalnız "Kısmî bilhâhâh."

MÜESSİF BİR AYRILIŞ

Asaf Hâlet Çelebi Arbabcağlardan Öneri Seyfiye çıktı. Ona: (Artık yanlardan yaz geçtim beni kendi aranzaya alınız) diye ricada bulundu. Bu ricası kabul olunmuştur.

Bincenatayın Asaf Hâlet Çelebinin yazılarında bundan sonra Eklilerin bu aydan itibaren çıkarılmakta olduğu Güneş mecmuamıza bulacakmışız.

Hüsamettin Bozok'un Zola hakkındaki yazdığı kitabı tavsiye ederiz.

adı bil resul, ile riayeti temin olunan yani müleyidler dişi ve vicdani olan bir tahhüt mahiyetini göstermek beraber hükümdarı nazari ve dîni surette dâhî olsa takdir eylemek itibariyle hukuka taht devlet fikrine doğru atılmayı bir adımı.

Osmanlı İmparatorluğunun hukuka bağlı devlet devrine geçişi daha kuvvetli bir şekilde gösteren vesika, Tanzimat hareketine resmî bir başlangıç teşkil eden ve Abdülmeccid 1839 (1255) de çıkışını hemen müteakibi, akriben ilân olunan Gülhane Hattı'dır.

Mustafa Resid Paşa tarafından kaleme alınan ve bizzat onun tarafından okunarak ilân edilen Gülhane Hattı yüz ellî seneden beri ceriatı icaplarına riayet edilmemesinden dolayı devletin inhitata uğradığını kabul ve itiraf ettikten sonra bundan böyle hüsnî idari, reyîm için bazı yeni kanunlar konacağı vadeyi beklemek kanunları ne gibi, bi esasları dayanacağı söyliyor:

Hattâ göre bu esaslar; evvel; "Emniyeti can ve mahfuziyeti irz ve namus ve mal ve teayin vîrge" ve ikinci emniyetin emniyeti olup ve müddeti istihdamı, kazıverdir. Şa'nıyan "Her kim olursa olsun kavanını geriyeye muhalif hareket edenlerin hiç rihtübye ve hatrı ve gönülde bakılmıyarak yapılmak ceza kanununa göre tedbir edilecekleri ve rişyet nâddel keriyetinin menolunacağı, ve nihayet bir hüküm olmadıkça hiç bir kimsenin hakında "Hafi ve call idare ve teslim hususüne, tesli caiz olmayacağı, esaslardır.

İttifaknameye olduğu gibi bunda da padişah kendisi tarafından riayet kusun bilhâh ile temin olundugu gibi başkaları için de vaz olunacak cezal müleyidlerden bahsediyor. Ve nihayet bu kavânîni müessesinin bilhâhıma hareket edenler Allahutlaa Hazretlerinin rahmetine mazhar olmaları ve İlebet felâh bolmaları, diyorum.

Tanzimattan evvelki zamanlar için çok ağır ve haklı bir tahammale olan bu hat ishtihâl için samimi vâdilerle dâhî İmparatorluğunun gelişen ve zahiren hukuka taht devlet telâkisine geçişine atıldığı daha geniş ve kuvvetli bir adımıdır.

Gülhane hattı da bir esas teşkilât kanunu değildi. Esas teşkilât kanununa esas olanlık, çok hukukî prensipleri ihtiva eden bir nevi Hukukî beyannamesi idi. Bununla padişah mutlak hak ve salihiyetlerini bizzat tahdit ediyordu. Yani AUTOLİMİTAT'U kabul ediyordu. Fakat kendisi haklarında bu tahdit tamamen dîni ve idari idi. Şayan didikat olan cihat bu hususta padişah ile padişahın gayri olanlar arasında yapılan tefrik idi. Fihakkiki Gülhane hattının esasları, na riayetsizliğin müleyidler padişah hakkına da dîni, vicdani olduğu halde başkaları için vaz olunacak kanunların tayin edilecek olan objektif cezal müleyidlerdir. Bunun imzası devrinin mesuliyeti prensibine kabul edilmiş olmak üzereydi. Böyle olmakla beraber Hat devlet idaresine takiri ve keyfi mahus meclelere mahi olmak esasını vaz etmekle ve bir hususta padişahın gayri devlet adamının şahasht mesuliyetini temin edecek kanunların vaz olunması vadeyi teminele hukuka taht devlet prensibinin benimsenmesi bildirildiği gösteriyor, ve nihayet kanun meclisi metni riayetti hazırlıyor. İdari rejimin tesisi için lâzım olan bu ilk şartların nazari ve yazılı şekilde de olsa Gülhane hattı ile kabul edilmiş olması Tanzimatın lehine kaydedilecek kıymetli hukukî bir adımıdır.

2 — İdari rejim tesisi eden ve karakterize edilmiş ikinci esasın siyasi ve idari merkez, yete müsaiten idari teşkilât olduğuna şa'ynış, İdari rejimin en mütemmül iftisi temsali eden Fransada bu rejimin tesisi için şart olan siyasi ve idari merkeziyet Feodalite rejimi ile ve Komünler ile uzun ve çetin bir müddetle tesisi emine olduğu edilecek, dîgi halde Osmanlı İmparatorluğu kolayca ve adeta kendiliğinden teccessül etmiştir. Çünkü siyasi merkeziyet Anadolu'da daha önceden adâhî zamanın tesisi edildiği gibi idari merkeziyet de Osmanlı İmparatorluğuna idari teşkilâtının bünyesinde daha ilk kurulmuş zamanlarında mevcuttu. Bunun sebebi İslâm - Türk devlet sisteminin ruh ve

sabir taşı

Küçüklerin ve büyüklerin masalı

Necib Fazıl Kısakürek yukarıdaki isim altında dokuz tabloluک yeni bir piyes yazdı. Şairin ama hatlarını eski bir halk masalından aldığı bu piyes kanoatına bu zamana kadar yazdığı en güzel tiyat-ro eseridir.

Rejisini kayımetli sanatkarımız Abidin Dinova yaptırmak üzere yazdığı bu eser dinova çapında bir san'at hâdisesi olacaktır.

Şimdilik gerek Necib Fazl, gerek Abidin Dinovan bir sır halin de muhafaza ettikleri bû sürprizi fazla ifşa etmeden okuyucularımız-zın gözü önüne sabir taşı'nın 3 üncü tablosunu olduğu gibi seri-yoruz.

Üçüncü tablo

[Sarayda mermer oda Cepheye ve ör-tü la yerde büyük ve muhteşem pencere, pencereye, iki yan mermer parmaklıklılı bir kaç basamaklı oğru. Solda, oymalı kocaman kapı iki kanatlı kapının, parlı pırlı yanarı pırlık tokmaklar. Sağda, at, las örtüler ve yastıklarla döşeli bir min-dere. Tavan ve duvarlar mermerden. Tam orta yerde, pencerenin üç beş adım ö, nünde, insan boyunda ve yerden üç ka-rış yüksekliğinde mermer masa. Mermer masanın sağ kenarında ve arkasında, yük sek pırlık sandan.]

(Mermer masanın üstündeki atlas şil, tede, genç şehzadenin ölüsü Ölüünün başı mindere ve ayakları kapıya doğru. Şeh-zadenin üstünde, boğazına kadar beyaz ipekten bir örtü. Şehzadenin sağ omuz başındaki sandan, dolgun bir aleve rıldamakta. Kapalı gözleri doğduğu ta, vana bakan şehzade, tam profilden görü-nüyor. Pencerenin geniş dört köşe cam-larında, yıldıztı bir gece. On saniye se, sızlık Anı olarak şehzadenin üstündeki ipekten, beyaz örtü timsakleşiyor. Örtü-tünün altından bir sey yürüyormuş gibi timsak hızla ayak ucuına doğru kayar. Birden örtünün altından çıkan Birinci Cın, bir zıplayışta mermer masadan iki adımleriye düşer. Cının atlaysından hiç ses çıkmaz. Birinci Cın ayaklarının üstünde yayınarak doğrular, geri döner. Ellerini iki tarafa doğru uzatır.)

Birinci Cın
(Sağ tarafa karşı)

Ce!!!
(Mermer masanın arkasından bir ham, lede İkinci Cın doğrular. Ellerini iki ya-yana açar.)

İkinci Cın
(Cepheye karşı)

Ce!!!
(Sağdaki atlas minderin altından sim-şek gibi bir hızla Üçüncü Cın fırlar, aya, ğa kalkar ve ellerini iki yana açar.)

Üçüncü Cın
(Sol tarafa karşı.)
Ce!!!

Birinci Cın
(Ellerini tempo vaziyetinde kal, dırıp öbir Cınlere.)
Haydi hep behaber!
(Birinci Cın ellerini oynatır. Cınlere hep heraber baslar.)

Koro
(Yerine göre alçak ve yüksek.)
Ne derlerse desinler,
Yakın dostlarım cınlere...
Havann ve alevin
Kemiksiz çocukları;
Yüz bir odalı evin
Hüsmetli konukları;
Rüzgârdan topukları...
Yakın dostlarım cınlere.

(Birinci Cın, elinin hususi bir hareke-tile sesleri duyurur. Bir kaç saniye dura-rak sonra ani ve coşkulu bir hareketle sesleri tekrar ısırtır.)

Koro
Bin şekil ve bin kâlık...
Suda bir gümüş balık,
Postacı güvercinler,
Zimrüt yüzlü hecinler;
Yakın dostlarım cınlere...
Birinci Cın, koro şefi edasile sesleri kapatır kapatmaz İkinci Cıne döner.)

Birinci Cın
(Son derece şahsi ve oynak ha-reketlerle.)

Söyle bakalım. İnsan şah'ı bizi tarif e, debilims mi?

İkinci Cın
(Şahsi ve oynak tavırla.)
Hi, hi, hi, hi, hi!!! İnsan şah'ı!
Üçüncü Cın
(Yine şahsi edalarla Birinciye.)

Üstüne niçin güllüyor bu?

İkinci Cın
Hi, hi, hi, hi, hi!!!

Birinci Cın
(Soğukkanlı.)

İnsandan sair çıkar mı diye güllüyor.

İkinci Cın
(Birciye.)

İnsandan sair çıkar mı?

Birinci Cın
Çıkar zahir! Hem de öylesi çıkar ki, sâin, su sırlılarının boncuk boncuk ilhî-ğe dizen, fırcasını kelesek kanatlarına banan, bülbülün lâdes kemîğinden rebap

yapan sanatkarlarımızı bastırır. Ama böy-leri insanlar arasında, İspanyol piyanö-sunun kazarçaları kadar az. Sızın insan dediğimiz, bir acayip mahallik! Sızın binde doksan dokuz bin dokuz yüz doksan do-kuz, gözine mertek sokulsa görmez de, bir tanesi, nokta kadar tohum bakınca içindeki ağacı görür.

İkinci Cın
(İki kolyuyla bir takım kanat oynatları yapıp ellerini kaskağ gibi ölüünün başında kavuşturur.)
Bu ölü, görenlerden mi, görmeyenler-den mi?

Birinci Cın
(Ölüünün üstüne korukunç bir eda ile eğilir. Üstüne tırnaklı parmak larını ölüünün gözlerine doğru uzatarak.)

Bu ölü, yirmi beş sene gözleri açık gezdi ve lürdü. Derken gözündeki per-denin üstüne, zimzımp bir yerde daha in-di; yani öldü. Bu ölü kırk gün kırk gece sonra akarsa akarsa dirilecek Yani gör-meyecek. Bir gün nasılsa görür gibi ola-cak; ve bir gün nasılsa görür gibi olduğı için, artık gözlerinin yeniden kapanacağı güne kadar mesut yaşayacak.

İkinci Cın
(Plâstik hareketlerle, zıplaya zıplaya.)
Hi, hi, hi, hi, hi!!!

Üçüncü Cın
(İkinci Cıne beraber başka zıp, laşlar içinde.)
Ki, ki, kik, ki, ki, kik.

Birinci Cın
(Bir an için gayet soğukkanlı, küyruğundan bir tüy koparıp sağ eline alır.)

Kuyruğunda, her biri bir seneyi gös-teren dokuz boğumun şereflî listine söz! Ru-hu kasmıyor, ruhu!

(İkinci ve Üçüncü Cınlere, hususi sesler, le güle ve çarpır hareketlerle zıplar. Bi-rinci Cın ölüünün üstüne, koyunna gırcesine uzanır. İndekiği tiyle şehzadenin burunna kasmaya baslar. Öbür cınlere, müthiş bir dikkatle, kesik, kesik ve kafi,

Necib
Yeni
SABIR

ycil admlar atıp mas yere çömelir, mermer oturlurlar.)

Birinci
Ey kuyrukları sadık yete cınlere! Hale baki denin burnu kasmayı le dirim arandaki bi Cın daha ölüünün üst yette basını kaldırdı viri.)

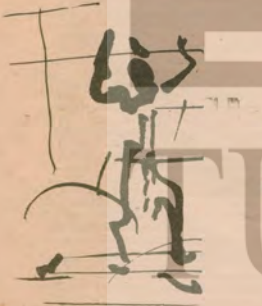
Birinci
Halbuki hayatın en kasıntısından fazla bi yan insanlar, araları artık kasmızm olunca

Ah, of uf, ıııııı, i

(Bütün cınlere, ne l ti sesi sarsa karmal baslar. Koro halinde, zırtzap seslerinden bir İkinci ve Üçüncü Cın varlanır. saçlarını, se kaç sanyelik mahser-zanierinde, ellerini yir yana açıp anı bir har-reketleri durdurur-makasla kesilmiş gib Birinci Cın, müthiş kondisîne bakan İlim doğru.)

Birinci
(Ölüünün üst cepheye karşı)

Biz ölüyüz, saman sabun köpüğü gibi pi gibi çözüldür. Zırtzap kokmayız. Ve arkamı

ezilin
yesi
TAŞI

man yanma gelir,
masanın kenarına
Çin
kişer boğumlu
söz, hale! Şehza-
artık! İşte ölü-
mün fark! (Birinci
ne abanmış vazie-
taktaki cinlere çe.
Çin
atlı anı diye uyuz
şey hatırlıyama,
an binirin burnu
basarlar çıktığı-
İi, mmmmm!!!
lar çığlık ve inli-
ğık çıkartmaya
iz ve post perdeli
emet. Bu arada
yerlerde de yu-
llarını yolar. Bir
Birinci Cin, ölüntün
koro sefi gibi iki
iki sesleri ve ha-
slelerle hareketler,
bir den sessizlik-
lık bir hayretle
ve Üçüncü Cinlere
Çin
den doğrulmuş,
ğdu gibi yurtdır,
ar, kusak düğümü
e öldüğümü için
an ne üzülen olur,

ci ve Üçüncü Cinler arkadaş. Bakışları,
kapının sağ yanı-)

Birinci Cin

(Gözleri hep kıza.)

Ölüyü görür görmez ne yapar? Ne
yapsın? Muradımı almaya geldim
der, oturur. Gel de bekle bakalım. Kırk
gün kırk gece şehzadeni!

İkinci ve Üçüncü Cinler

(Ellerini kafiyeli bir hareketle
üeriye uzatarak.)

Merdiven bitiyor. Bitiyor. bitiii!!

Birinci Cin

Eğer soldaki canfeshi odaya girmez de
sağa saparsa ölüyü bulamaz.

İkinci ve Üçüncü Cinler

(Başları kıza takip ederek tam
kapı istikametinde döner.)

Soldaki canfeshi odaya girer.

Birinci Cin

(Başım kızm geldiği kapı isti-
kametinde çevirir.)

Artık kolay! Kapıları açma gelir. O,
dadın odaya gece-gece-

İkinci ve Üçüncü Cinler

Ne sağına bakıyor ne soluna! Şamdan.
Iarm yanmdan hızla geliyor.

Birinci Cin

Sanki şehzadesinin burada olduğunu bi-
liyor.

İkinci ve Üçüncü Cinler

(Parnaklarla göstererek.)

İste, iste! Uzandı eli kapım tokmağma.

Birinci Cin

(Bir hamlede geriye sıçırır ve İ-
kinci ve Üçüncü Cinlerin arka-
sına düşer.)

Mavi odaya girer.

İkinci ve Üçüncü Cinler

(Yerlerin ve biçimlerini de-
ğiştirir.)

Aramızda bir oda kaldı. Loş oda!

Birinci Cin

Geliyor, geliyor, geliyor!

İkinci ve Üçüncü Cinler

(Kafiyeli eli işaretleriyle.)

Gel, gel, gel, gel!

Birinci Cin

Eli tokmakta! Açıyor kapıyı! Açtı! Sol
ayağı kalktı yerden! Yürüdü! Loş oda!

İkinci ve Üçüncü Cinler

Bizim kapı son kapı artık!

Birinci Cin

(Daıma kıza bakarak öbir cinlere.)

Ben hop deyince İrlaya yezizden!
Geçti kapım iki yanma! Tokmalardan
tutarız. İkinci hop deyişimde, çekersiz.
kapı açılır. Bu odanın kapısı, kız elini
tokmağa uzatır uzatmaz açılır! Bir, iki,
üç, dört, hop!

(İkinci ve Üçüncü Cinler bir zıplayışta
giris kapısının iki yanına geçip, tam bir
tenazarla tokmalardan yakaıalar. Birin-
ci Cin zeriye doğru bir sıçrayışta kapıdan
bir adım daha uzaklaşır.)

Birinci Cin

(Gözleri kapının tokmakları isti-
kametinde.)

Cinler görür görülmez; tutar, tutul-
maz; duyar, duyulmaz. Hop!

(İkinci ve Üçüncü Cinler, kapının iki
kandan bir den açar ve arkalarında ka-
lır. Eskiğe genç kız Genç kız bir adım a-
tıp durur. Sol eli hayret ve safiyle, ye-
nağında gözleri ölüde. Halinde çarpı ve

büyük sakinlik. Birinci Cin, genç kızm üç
adım ilerisinde, yarı çömelmiş ve gergin
bir vaziyette. Kapı, genç kızm arkasında
yavaş yavaş kapanır. Meydana çıkan İ-
kinci ve Üçüncü Cinler! İkinci ve Üçüncü
Cinler, üstatları gibi iki büklüm gergin
bir vaziyette.)

Genç Kız

(Ölüye doğru bir adım daha atarak.)
Ne tuhaf! Allahım, ne tuhaf!

İkinci Cin

(Garip bir ses ve hareketle Bi-
rinci Cine.)

Ölüyü mü tuhaf buluyor?

Birinci Cin

Hayır! Başına gelenlerden öyle şaşır-
dı ki sanki erdi. Artık her şeyi olduğu gi-
bi kabul ediyor.

(Genç kız cinlerden habersiz, hep ölü-
ye bakar. Yavaşça ilerlemeğe başlar. Genç
kız ilerlerken Birinci Cin bir sıçrayışta
kızm arkasına geçer. Birinci Cin önde,
İkinci ve Üçüncü arkasında. kızla be-
ber yürürler. Kız mermer masanın arkasın-
a geçip, yüzü cepheye karşı durur. Dal-
gın gözlerle şehzadeye bak. Cinler ö-
lüünün ayak ucunda.)

Genç Kız

(Sesinde namütenahi sükunete
ermiş bir deli edası.)

Bir akşam bana rüyada sealenen deli,
kanlıya benzeyorsun. Dönüp arkama bak,
muştım ama yüzünü görememiştim. Göre-
memişim ama hayal edebilmişim. Sen-
misin o?

(Bir lâhza durak. Cinler yarı çömelmiş
vaziyette, sağa sola kesik adımlar atıp
ilerir. İkinci ve Üçüncü Cinler, kızm sağ
ve sol tarafına geçer. Birinci Cin bir at-
layışta ölüünün bak tarafını boylar. Genç
Kız hep aynı vaziyette, dalgın, ölüye ba-
kıyor.)

Genç Kız

Kırk gün kırk gece ben seni mi bekl-
yeeğim? Ya sonra ne olacak?

İkinci Cin

(Genç Kızm, belinden eğilerek
Üçüncü Cine.)

Ya ne olacak sonra?

Üçüncü Cin

Ustada sor!

Birinci Cin

(Uzaktan İhinciyeye)
Muradına erecek

Genç Kız

(Hep ölüye karşı.)

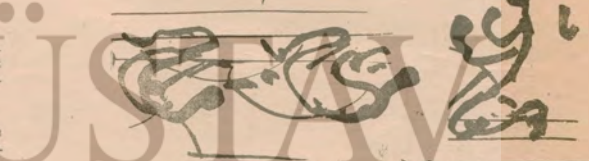
Kus muradına ereceksin dedi. Tutalım
ki ben kırk gün kırk gece sonra muradı-
ma ereceğim...

(Cinler öldükleri yerden ayakları üze-
ründe yükselip kızı doğru eğilir. Cinlerin
elleri, iyi istibilmek için kulaklarında-
)

Genç Kız

Sensiz murat olur mu hiç?

PERDE

Y A R I N T I

Yazan: SAMİM KOCAGÖZ

Candarma Mustafa çavuş, kapıyı yerinden söker gibi açarak, basık tavanlı kahvenin aisi içine daldı. Herkes, zaten istemeye istemeye onu bekliyordu. Başlar çavuşa, kazaya rıza göstermekten gayri yapacak bir iş olmadığınca, sakin, fakat ümitsiz döndü. Gözle, rin ferî ucmuş, yüzlerin rengi değişmiş, ti. Kalabalığın izintü veren nazarları altında, candarma Mustafa çavuş, sobanın yanına kadar yürüdü. Ellerini ısıtmaya başladı. Dudaklarını ısırarak, ya. vaş bir sesle:

— taşkın geliyor...

Dedi. Bir an, derin sükût, karanlık kahvenin içinde doluştu. sonra, bütün kahve halkı telaşlandı.

Adet olduğu üzere, tepeye değirmenin yanına çıkıp, taşkınını ovayı nasıl kapladığını sayretmek, bütün bir senelik emeği süymen, neal sıp sürüp düğünü görmeğin başka yapılacak hiç bir iş yoktu.

Bu küçük kahvede toplanan Burun köyün erkekleri, daha suyun tazelanmaya girmesine bir kaç saat varken bile, az bırılsızlanmaya, heyecanlanmaya başladılar. Kimse yerinde duramıyordu. İlk şaşkınlık geçince, güyâkendi kendileri ni, birbirlerini teselli etmek için, acı acı gıcaklar başladı:

— Desene Mustafa çavuş, bu sene yine battık!

— Mehmet ağa, senin tarlanın yeri yüksektir; su çıkmaz...

— Canım Mehmet ağanın Menderese ile konturatu mı var?

— Belâ toptan başmıza geldiği için adama pek koymuyor.

— Haydi yürüyün kızınlar! Allah bize su gibi devlet verdi (1) bakmaya geldim...

Yürüdüler, hepsi alev halinde yel de. girmeni dağın yollunu tuttu. Erkeklerin böyle kalabalık bir şekilde köyün sokaklarından geçmesi, kadınlara, çocuklara, müthiş korku verdi; hepsi işi anladılar.

İsmail bir aralık Mustafa çavuşun yanına sokuldu:

— Efe, nereden telefon ettiler sana? Taşkın nereye varmış? diye sordu. Çavuş düşünceli:

— Nazilliden!

Cevabını verdi, İsmail,

— Attığın tohumu da yazık oldu!.. diye, içini çekti. Mustafa çavuş onu te. sellî etti:

De. be! Sen de.. İsmail, senin tarlanın pek su girmez; o yandaki yarınıtı sağlam.

Kafile sessizce yürüyordu. Herkesin kafasında şimdi, attığı tohumu, bir senelik emeği ve bir senelik maiyet kay. gusu vardı. Hani su bir tarlalara girdi mi, tohumları çürüdü gitti...

Kırk gündür, mütemediyen yağan yağmur, nihayet yapacağıni yapmıştı. Sanki bulutlar, Besparmak dağı ile Sam. sun dağlarının arasına sıkışmış kalmış gibi idi; başka bir tarafa gideniyor, hep Balat ovasını sele boşuyordu. Büyük Menderese te bu işe memnun kabarı. yor, şışıyor, nazlı nazlı akıyordu. İşte şimdi de coşmuş, koca ovayı kaplayı. verecekti. Sencilerdenberi bu, onun ide. ti idi... Bazı seneler ise, yarınıtı pat. latamaz, yarınıtı aşamazdı. Böyle se. nerde, Söke halkına ve Sökene bütün köyüllerini yadı gülerdi.

Bu sene Burunköy gibi, Balat ovasın. dan geçenin bütün köyler, tehlikeye ma. 12

ruz idi; işte taşkın geliyordu.

Köyün erkeklerinin Yeldegirmeni da. ğına çıkutklarını gören İsmailin anası; Emir nine, yanındaki kadınlara :

— Kırk gündür yağmur yağıyor, kırk yu saçaymış üç Kulluhavallaha okuyup, avıyuta ters çevirdim; yine dinmedil! di. ye, deri yandı.

Mehmet ağa, Yusuf ağa ve Ruza peh. livan, ahlaya oflaya tepeye tırmanıyor, ortu yashı diğer köylüler, biraz geride yürüyorlar, delikanlılar da daha geride onları takip ediyorlardı. Kafile, eski değirmenin dvarının dibinde durdu. İh. tiyarlar çömeldi. Gençler ayakta, yana gözlerle, ovaya ve Menderese bakıyor. lardı:

Ova zümrit bir deniz gibi görünüyor. du. Boyu bir karış; bulmayan ekinler, gözün alabildiğine uzanıp gidiyordu. Nasılsa bu gün, bulutların arasından, raz başını uzatan geçiş, sanki gö halie. nen gelen tarlaların rutubetini alayım mı. Almayım mı?.. diye, düşünüyordu; Yılan gibi düz ovada kıvrıla kıvrıla a. kan büyük Menderes'in, bulanık suları. ni yer yer parlatmaya çalışıyordu.

Köylüler, kara ağaçlarla işaretli tar. lalarını, bu tepeden gayet iyi seçebili. yorlardı. Uç ağaçlı dam, falanın, tek a. gaçlı dam, filânın dır. Böyle herkes, gözünü bir tarlasına bir de Menderese çevirerek, konuşmadan bekleyiyordu. Hasan dayı laf etmiş olmak için, ovanın öte yakasında Sökene siser içindeki Silüetine bakarak,

— Ağam da batrıl!

Dedi. Bu söze beş on dakika sonra bir başkası,

— Kendi sağ olsun..

Cevabını verdi.

Buralarda âdetleri; büyük arazi sahi. leri, köylüye tohum, toprak ve bütün bir sene mahsul oluncaya kadar yiyecek verir; Buna mukabil köylü de, bir çift ökürü ile tarlada çalışır, sürebildiği ka. dar yer sürer, mahsul kalkınca, kazan. ca ortak olur.

Böyle sıklıkla saatlardan sonra, ni. hayet yavaş yavaş Menderes in kabardı; iş belli olmaya başladı. Fakat su, öyle ümit edildigi kadar çok değildi. Şimdi herkesin yüzüne hafif bir tebessüm, da. ğılmaya başladı. Delikanlılar, ihtiyarlar. a soruyorlardı:

— Acaba daha fazla yükselir mi?

— Memet ağa ne dirstin?

— Hasan dayı yükselmez artık değil mi? Bu suallere cevap olarak, yaşlılar, yarı ümitli başlarını sallıyorlar,

— Allah bilir!

Diyorlardı. Böyle bir kaç saat daha geçti. Su hep yükseldi yükseldi, fakat ümitler kesilmedi. Eski seneler gibi çok şükür taşkın, taşkına benzemiyordu. Ar. tale köye immeye karar verildiği bir sa. rada, en ihtiyar, sözü en çok geçen Me. met ağa, parmağı ile bir noktayı işaret ederek:

— Menderes'in su direğini, görüyor. musunuz?.. Şu çalınm, şurası.. İsmail. lin sürdüğü tarlanın üst tarafı dedi. Büt. ün köylü oha yaklaştı.

— El!

Dediler. Memet ağa devam etti:

— Oradaki yarınıtıdan korkuyoruz... Hepsi birden,

— Yok canım. Yarınıtının o yanı sağ. lam! dediler. Memet ağa başını salladı: — Görmeyormusunuz, su oraya nasıl yüksleniyor... diye, söylendi. Ve Ruza peh. livan,

— Muazzallah gece daha falanacağı su, bir sağan deliği bulmasın... Sözləri. ni ilâve etti. Bu lâfların üzerine, bütün köylünün yüreği, hop! etti. Yarınıtın en sağlam yerlerine, bir sağan deliği her zaman için büyük tehlike teşkil, edecek. Sular böyle bir deliği kolaylıkla bul. yüttüp, sonra da, olduğu gibi koca yarınıtı. düdüdü ediverirdi.

Akşam karandığına ortaya atılan bu fikir, su tepenin üzerindeki köylüler, harp icine bulunan bir erkânı harbiye heyeti gibi düşündürmeye başladı. Yu. suf ağa,

— Hani yarınıtı oradan bir patladı mı. İşimiz tamamdır... diye, söylendi. Hazır bulunanlar, bu sözün manasını kolayca anladılar: Orada takriben elli metrekil bir direk çeviren Menderes, biraz yükslenirirse; veya bir sağan de. liği bulup yarınıtıya patlatsa; bütün o. va deniz olurdu?..

İsmail heyecan ile bağırdı:

— Öyle ise ne duruyoruz? Yarınıtıyı tutalım!

Böyle anlarda hatıra gelecek ilk ted. bir, hadikaten yarınıtıyı tutmaktı. İsmail. lin sesi, milletin yüreğini biraz ferahla. tır gibi oldu. Ve yarınıtın terakülata. na karar verildi.

İsmail ile köyün bütün delikanlıları, kocağar tepeden köye indiler. Altılaru. eçkelerini hazırladılar. Bütün köy, or. larla beraber hazırlanıyordu. Eski çuval. lar alındı; kazma küreklerle birlikte tek. hi hayvana yüküldü. Rüzgârdan sömünce yeni icat feneler, kaç tane köye varsa tutuldu. Sonra yarınıtıyı tutmağa giden kafile hareket etti.

Bu, yarınıtıyı tutmak tabiri, bizim memlekette çok eskidir. Yüzde bir oran ümitleri ancak, yüzde beşe çıkarır. Hat. tâ sadece bir teselliden ibarettir.

Hava iyice kararmış, tarlaların rengi koyulaşmıştı. İsmail, Ali ile en önde a. tını sürüyordu. Karşda Sökenein elekt. rikleri yanmıştı. Menderes in akdığı ista. karretti ise ova, karank bir boşluğın içine gömülmüş gidiyordu. Beş parmak dağın beş parmağı da yine sıyah bu. lularla örtülmüştü. Yağmur, dirstaz imansız yağmur, tekrar başlamıştı. İnce ince ciseliyordu. İsmailin gözleri, yeşil ekinlerin üzerinde, acıyarak dolayıyor;

— Onları bir kurtarılsam! sözleri için yiyiyordu. Mütemediyen beyninin içinde, İnşallah, su daha çok yük. selmez temennisi vardı. Hele kendisi tar. lasının yanına vardıkları zaman, kalbini büsbütün bir hüznün kapladı.

— Of.. Be! Her sene bu meret taş. maz mı?

diye, kendi kendine söylendi. Arkadaş. ları da onun kadar müteessirdi. Mende. resin direk çevirdiği yer geldiler. Ya. rınıtıyı bastan-bastan dolatılar kontrol et. tiler: Su iki karış daha çıkarsa, ancak yarınıtının üzerindeki aşabilirdi. Geride kalan merkepli delikanlılar da geldi. Fenelerci yaktılar; oturup varını yama. tın yak peyin etmek yediler. Sonra, yarın. ıtın zayıf olduğunu tahmin ettikleri yerlerine, birer birer fenelerini alıp da. ğıldılar. İsmail, sık sık yarınıtın üzeri. ne tırmayıyor, kolduğu işaretten suyun daha yukarı çıkıp çıkmadığını bakıyo. ru. Böylece saatler geçmeye başladı. Delikanlılar, suyun daha fazla yükselme. liyeceğine, kendi kendilerini, birbirlerini inandırmağa gayret ediyorlardı. Uzak. tan uzaga, ara sıra birbirlerine sesleni. (Devam 19 usculu.)

Jaques Copeau ile mülâkat

Mülâkatı yapan: Yusuf Ahiskalı

Jaques Copeau

J. Kopo hakkında

Jaques Copeau Fransa'nın en büyük sahne vazı ve aktörlerindedir. Tiyatro onda küçüktenberi görülen bir istidat halinde idi. En ufak hareketleri görmeğe, o hareketleri ruhi manalarını anlamaya ve onlardaki şiiri tatmağa pek erkenden başlamıştır.

Çocukluk oyunlarını arkadaşlarıyla tiyatro oynamalar teşkil etti. Çekirdekten aldığı aktör karakterlerle dekorlara hâkim oldu. Bu tiyatrodaki tek niğe her şeyden evvel ruhun hâkim olmasını ona öğretti. Fakat tekniğin de rolünü daima göz önünde bulundurmak icap ettiğini bildi.

"Sahnedeki ruhu, derin ve iyi temsil edilmiş bir teknik vasıtayla kurtarmak. Bu şiirin dramatik vasıta üzerinde doğrudan doğruya bir hâkimiyeti demektir."

O, tiyatroyu bu derinden anlama içinde işe başladı. İçlerinde Paul Claudel, Emil Verharren gibi şairler, André Gide, Jean Schlumberger, Albin Thibaudet gibi romancı ve münekkitler ve Henri Ghéon gibi her şeyden anlıyan muharrirler bulunan bir grup vardı.

Bunlar için sanat mukaddes bir şeydi. Böyle ateşli sanatkarların desteklediği Vieux-Colombier tiyatrosu yok-suzluk içinde tesis edildi.

Bu yeni tiyatro tesis edilmiş eskiye karşı gençliğin bir ruh tasfiye hareketi demektir.

"Sene harpten evvelidi. (1913 de) O zaman tiyatro yalnız seyircilerin değil komedyenlerin ve piyeslerin gelip geçtikleri bir ryardı. İyi komedyenler vardı. İyi tiyatro müellifleri vardı. Fakat bunlar kendi liyakatlerine haddinden fazla kani olmuşlardı.

"Her şey kendileri içindi. Mükemmeliyetlerinin yegâne ve کافی ölçüsü, keza hususelliklerinin sebebi para yapmalarında idi. Gece yarısı olur olmaz hasılat hesap edilip akçalar ceber girince, herkes dramatik sanatın âr-betinden aslı tassa etmeden, evine dönüyordu..." diye bir konferansta söylediler.

Harpten sonra bu tiyatro diğer avant garde yani yenilik yapmak isteyen tiyatrolara öncel olmuştu. Jaques Copeau'nun ortaya koyduğu yenilikler yalnız Fransada değil bütün dünyada alâka ile takip ve tatbik edilmiştir.

J. Copeau'nun Karamazov kardeşler piyesindeki makyajı

M. Jaques Copeau'ya yeni S. E. S. mecmuası için yarım saatlik bir mülâkat vermesini telefonla rica ettim. Kabul etti.

Bulduğum Park Otele gittim. Ve ona hazırladığım bazı sualleri sordum. Bu sırada İsmail Hakkı Baltacıoğlu'nun öz tiyatro diye ortaya attığı mevzu da ilâştım. En sonda bulacakamız Jaques Copeau'ya ile sual olarak:

— Dünya tiyatro bahasında Fransa'nın mevkii? diye sordum.

— Fransız tiyatro edebiyatının dünyaya tiyatrolarında isgal ettiği mühim mevkii göz önüne getirilirse bu sualin cevabı verilmiş olur. Klâsiklerimiz bilhassa Molière henüz her yerde oynanmaktadır. Yeniler de öyle...

J. Copeau ve Yusuf Ahiskalı

İkinci sual olarak Peyami Safa'nın Jaques Copeau hakkında yazdığı fıkrada okuduğum su cümleyi kullandım.

— Sizin ananacı olduğunuz kadar ihtilâli oluşunuzun Fransız tiyatrosuna tesirlerini söyler misiniz?

— Bu kelimelerden hiç bir şey anlamadım. Şu var ki; Fransız tiyatrosuna yeni bir ruh verdim. Yaptığım iş bir tarladaki kötü otları ayıklamadan ibaretti. Fakat bu arada mahsullün daha iyi gelişmesi için bazı göklemiş mahsulleri de söküp atmadım değil.

Benim ortaya koyduğum ve tatbik ettiğim yenilikler, taklid edildi; mahiyeti değiştirildi. Bununla beraber verdiğimiz hız devam etmektedir. Beni takip edenler her ne kadar mizaclarından, tabiatlarından ileri gelen bazı değişiklikler yapmışlarsa da Vieux-Colombier tiyatrosunun esas prensiplerini aykırı hareket etmemişlerdir.

— Fransada bütün kitleyi (yani sırf okuyuşlar tabakasını değil) alâkadar eden bir tiyatro neviniz var mıdır?

— Yunan, Ortaçağ, ve Elizabet tiyatroları halka hitap ederdi. Zaten halkın rıbye ve yetişmesi tiyatroya yabancı değildi. Şiir, aşk, sanat o zaman ki insanların daimi meğalesi idi. Tiyatro onlar için bu sebebden daha kolay anlaşılırdı. Halbuki bugün yetişen bir insan radyo, telefon, velhasıl makine ile yetişiyor. Radyo neyriyatına alışmış oluyor. Bunun için sinema ona daha kolay anlaşılır gibi geliyor(*). Bugün halka hitap eden bir tiyatrosun meydana gelmesi mümkün değildir. Bu yüzden tiyatro dar muhitlerde kalmaktadır.

— Tiyatroda yapılan yeniliklerden hangisi tutmuştur? (Yani Avant-garde tiyatrolarının yaptığı yenilikler)

— Şimdilik Avant garde tiyatroları kalmamıştır. Bunlar, bu geçen büyük D. H. Sandrency gibi kız adl romanında bir şahıs şöyle konuşurdu:

— Sinema uuzdur. Seyri kolaydır. Anlamak için zahmet çekilmez. Ne kalbin hissedisi, ne ruhun takdiri mevzuu. baba değildir. Bunun için sinema severler, tiyatro sevmişler. Tiyatroda seyirciler oynayanları kalbden hissediler ve onları ruhan takdir ederler.

harbin sonunda meydana gelmişti. O harbiden sonra bilhassa benim ortaya attığım fikirler başta gelir. Ve şimdiki trupların artistlerinin ekserisi benim talebendir.

Fakat tiyatro sahasında şimdilik bazı temayüller var: Sür realist ve revollüyonist gibi fikirlerin daha sadeliğe klâsizme götürülmeleri için teşekkül eden küçük truplar gibi...

— Klâsik eserlerden bazılarının meselâ Şekspirin modern ebiselerle oynanması nasıl buluyorsunuz?

— Bence ebisenin oyunda tesiri fevkalâde bir şey değildir. Sahne'vazı aktöre uygun buloğu ebiseyi giydirebilir. Ben san'atçıları bütün vücut hareketleri gözüksün diye, çreplâk oy-nattığım oldu.

— Geçen sene öten İrlandalı meşhur şair Yeat'in şöyle bir fikri var: Dekor asıl mevzuu dikkatimizi uzaklaştırıyor. Binaenaleyh dekor olmamalıdır. Sizinkiniz nedir?

— Yeat'i çok yakından tanıdım. Gordon Graig'in yakın dostu idi. Graig bu fikrin öneüsü olarak tahir. Şüphe-siz onun tesiri altında kalmıştır. Fakat Fransada iki defa olara Paul Fort bu bahse dokanmıştır.

Eser kuvvetli oldukdan sonra deko-ra lüzum yoktur. Bütün eski tiyatrolar ve Elizabet tiyatroları böyle idi. Hatıâ fransız klâsikleri zamanında da tiyatrolardaki dekor gayet sade idi. Nadiren değişirdi.

— Tiyatroda makyajın lüzumuna kani misiniz?

— Tiyatroda makyaj lüzumludur. Aneak ifrata kaçmamak şartile. Kıvamını bulmak şarttır. Takliden çekinmek lâzımdır. Ben 1918 de Amerikaya gitmişim. Orada muvaffakiyeti makyajlarla temsil vermişim. Ben sene sonra tekrar girişimde hep taklid edildiğimi gördüm.

— Tiyatroda ışığın rolü nedir?

— Eski zamanlardaki tiyatrolar gündüz açık havada oynardı. Işığa lüzum yoktu. Kapalı tiyatrolarda ve geceleyin ışık zarureti hasil oldu. Bugün tiyatrodâ ışık vermek mühim bir teknik meseledir. Oyunun ve yerin icabına göre ışık oyunları olur. Ben mum ışıklarıyla bile temsiller verdim. Ve iyi neticeler elde ettim.

— Biz de tiyatrodan anladığımızı ifade eden bir pedagoğ muharrir şöyle bir fikir ileri sürüyor: Sahne seyircilerin ortasında bir masadan ibaret olmalı, aktörler gelip bu masanın başında ve halkın önünde makyaj yapmâ ve hemen orada temsile başlamalıdır. Buna öz tiyatro diyor. Bugün böyle bir tiyatro sistemi olur mu?

— Bu mevzu traté edilmiş bir bahistir. Ben de scnelerce evvel bunu teoribe ettim. Burada muvaffak olmak için aktörlerin çok kuvvetli olması lâzımdır. Aktör makyaj yaparken seyircilere bir illüsiyon vermeli. Yani san'atçılar, makyajı bir san'at yapıyor gibi oyundan ayırmaması icap eder. Bu gibi fikirlerin kitablara göre ortaya atılması kolaydır. Tatbik etmek meseledir. Söyleyen zat bunu tatbik edebilir mi?

Ecnebî Edebiyatı

Yazan : Y. KENAN

Sparkenbroke

Bu romanı İngiliz muharriri Charles Morgan yazmıştır. Bütün romanları gibi muazzam bir roman... Türkçeye terceme edilse bin sahifelik bir kitap olur. Bu muharririn romanları hemen başka dilere terceme edilir cinsindedir. Yani dünya ölçüsünde... Charles Morgan daima tasavvufi diyeceğim bir fikri esas tutarak romanlarını yazar. Bütün hadiseleri, aşk vakalarını ve ilh. hep bu bakımdan izah ediyordur.

Romanındaki izahlar Farabi felsefesine yapıyor. Farabi kâinatta görünen maddî şekiller aynen ruh halinde de vardır, der. Meselâ bir ağacın şekli... Charles Morgan da bir sanatkar dimağında hasil olan bir çehrenin bir ağacın hülasa maddî bir şeklin aksini kendi mistik zavyesinden görerek ruhi bir mana veriyor. Yani Farabinin ruhanı mevcut olduğu yönü söylediği şekli sanatkar kafasına yerleştirmiş oluyor. Sanatkar ağacı, A. şık sevgilisini kafasında mevcut ruhi varlıklarıyla tahayyül ederlerse hakiki sanatkar ve aşık olarak, canlandırdıkları varlıkların sahibi olurlar.

(Demek aşıklik ve sanatkarlık aynı şeydir. O halde geçen nüshada muhterem hocam Suphi Nuri lerinin aşk ismindeki yazısında herkes aşık olamaz sözü ne kadar doğru. Nitekim herkes sanatkar olamaz. Bu bir yaradılış işidir.)

Charles Morgan'ın yazılarını okurken sanki Bedri Rahminin resimlerini karşısında bulunuyordum. Bir manzaranın gösterilmesi, bir ruhun tahlihi ne kadar ince... Romanın mevzuundan bahsetmedim. Kısaca: muharrir ve şair Sparkenbroke'un hayatı ve aşkı... Bu romanı muharrirler, sanatkarlar okurlarsa çok şeyler bulacaklar.

Charles Morgan'ın memleketimizde tanınması ve okunması bir kültür kazanıcı olacaktır.

HUMMA

RESİM, RESİM, TAŞ MISIN?
RESİM, ÖLÜ KARDAŞ MISIN?
RESİM NE ŞU
RESİM NE BU.

CENNETTEN MÜJDECİ GELDİ HABERİN VAR MI?

YOK.
İNSANSIZ CENNET YASSIDIR
RESİM GİBİ.
ALLAHSIZ ADAM OLMAZ,
ADAMSIZ ALLAH DA.

MAHIR BULENT

Jean Schlumberger

Essai'ler okumağı severim. İki sene evvel Jean Schlumberger adında memleketimde iyi tanınmış Umumi Harbin olgunlaştırdığı muharrirlerden birinin (Essais et Dialogues NRF tabı) bir kitabını okudum. Bu deneme kitabında muharrir her mevzu dokunmuştu: Tarih, roman tiyatrosu, din, tanınmış bir takım büyük adamların fikirleri, eserleri ve ilh... Burada bilhassa roman hakkındaki fikirleri alâka celbedicidir. Realist eserlerden bahsederken gösterilmek istenilen vakanın sanat teşkil edecek bir surette tasvir edilmesinin lüzumunu anlatmak istiyor.

"Müellifin benimsediği vakalar vesikalik kıymetini kaybederek başka bir şekli alır..." diyor.

Vesikalik hakikate dolu eserler çok okuyucu bulamaz. Bununla beraber okuyucu okuduğu romanın şifâkalemez hayal olduğunu da istemez.

Romantiklerin verdikleri eserlerinde bile okuyucu zevk veren ancak hakikatin hayalidir.

Başka bir bahiste de Shakespeare'in yarattığı şahıslara dokunuyor. Shakespeare'in büyüklüğünü bunların canlılığında bulur. Racine de derin yazmıştır. Yarattığı şahıslar kuvvetlidir. Fakat bunların düşünceleri, konuştukları, bir sürü adamın ağzında okuyucu kuvvete yer alabilir. Halbuki Shakespeare'in bir Lady Macbeth'ini başka birle karıştırmak imkânsızdır.

"Racine'in şahıslarından biri bana gösterilen hareketler haricinde nasıl hareket edeceğini zorla hayaline getiriyorum. Andromaque veya Hermione, Berenice veya Roseane'nin kalp işleri tatmin edildikten sonra, zevklerinden, âdetlerinden, ne yapacaklarından hiç haberi yok; halbuki Desdemone'ya bir günlük işini, uyanışından, tekrar yatışına kadar, anlatabilirim. Masada nasıl oturduğunu, Emiha'nın ona korsaasını nasıl taktığını biliyorum..."

Bu kitabın kapağında muharririn yedi tane romanı, 3 tane tiyatro eseri olduğunu görmüştüm.

Geçen gün kütüphanede aynı müellifin son çıkardığı bir romanı gördüm: (Stephane le Glorieux NRF tabı).

Bir harpte düşmanın cephaneliğine giderek orasını berhava eden bir kahramandan bahsediyor. Bu adam ticaretle meşgul, okumamış, fakat esasında sağlam mayalı yüksek ruhludur. Yaptığı hareket o kadar inanılmaz kadardı ki herkes sonradan inanmamağa başladı. O da tenezzül edip, kendini müdafaa etmedi. Psikolojik tezi bir eser.

Bizde bir eskilere tapmak âdeti var. Yenileri hiç tanımıyoruz. Jean Schlumberger her halde Zola'dan kuvvetli bir sanatkarıdır. Halî hazıradâ Figaro gazetesinde kronik yazmaktadır. Babası Bizans hakkında yazdığı eserlerle tanınmıştır.

Halid Ziya Uşaklıgil için ne diyorlar

Anketi yapan: S. K.

Halit Ziya Uşaklıgil'in romanları üzerinde konuşmak, hiç şüphesiz, Serfettin'in roman, cildi üzerinde fikir yürütmek demektir. Şu kadar var ki, bu devrin diğer bazı mühim simalarını unutmamak şartı ile... ta... Namık Kemal'den beri inkişaf edegelen Tanzimat romanlığı, Halit Ziyada teknik bakımdan te, kâmilünü tamamlamıştır, diyebiliriz. Bunu nazarı dikkate alarak, Halit Ziya, bu devrin en çok göze çarpan muharriri olduğu için, o nun üzerinde, bazı salâhiyetler kimselerle konuşmayı kurdum. Halit Ziya gibi, daha bir kaç muharrir üzerinde bu konuşmalarımı, tamamlanacak olursak, Tanzimat romanlığı hakkında, bir fikir edimmiş oluruz, zannım, dıym.

Bu fikrimi bir dostuma açtığım vakit, "Bu bir cesaret meselesi, dedi. Anlayamadım. İzah etti. Doğrusu ciddi bir tenkitten Halit Ziya Beyin darlanacağı hiç zannetmem, eva, bını verdim. "Hele sen bu işe bir başla da gö, rünüz, dedi. Ve ben, işe başladım. Evvelâ, memleketin, edebiyatımız üzerinde fikir yü, rütmeven en çok hakkı ve salâhiyeti olan, ebe, biyat fakültesi profesörlerini gittim. Mühte, rem profesörlerin bazılarına, anketimün su, raları için rahatsız etmeye hakımı yoktu. Zi, ra, bu zatlar, Türk dili tarihi ve Türk dili şivesi, gibi kürsâ sahipleri idi. Onlara y, kın edebiyat meselelerini soramazdım. Nete, kim iş tımt ettiğim gibi oldu. Meselâ: Umumi Lügüvistik profesörü Bay Ragıp Özden, sual, lerime şöyle bir göz attıktan sonra, yalnız bir taneince cevap vermek iftihadı bulun, du. Bu sual de Halit Ziya Beyin üstüp ve il, sanına ait olan sualdı.

Metinler yerli dâceni, Doktor Ali Nihat Tarlan ile konuşmaktan zaman dostum de, diği gibi, bu işin bir cesaret meselesi olmayıp, bir nezaket meselesi olduğunu anladım. Za, ten hadâ zâtında çok nazik olan muhterem profesör, Halit Ziya Beyi kırılmaktan çekin, diği için olacak, suallere cevap vermek iste, medi.

Sonra XIX üncü asrın Türk edebiyatı pro, fesörü Ahmet Hamdi Tanpınar ile görüştüm.

Fakültenin haricinde konuşacak bazı zat, lar vardı. Fakat ben, geng neslin, fikir ve tet, kiki şahasında temayüz etmiş, Hüsamettin Bozok ve Lütfi Ergeç ile görüşmeyi münâsıp buldum.

Bu suretle suallerime, her biri muayyen bir zümrenin fikirlerini ihtiva eden, muhte, li muharrirlerin cevaplarını temin etmiş oldum.

Sualler:

1 — Halit Ziya, romanları ile bize, birer sanat eseri mi, yoksa ilk defa edebi bir nevin hakkiki örneklerini vermiştir?

2 — Halit Ziyanın muasiri olan, garp romanı ve romanları ile, kendisinin romanlarını mukayese edersek, ne gibi bir neticeye varabiliriz?

3 — Üstüp ve İlsan, zamanımıza ve bugüne göre, nasıl bir hususiyet arz ederler?

Cevaplar:

Umumi Lügüvistik Profesörü Doktor Ragıp Özdem'in cevabı: (Yalnız buüncü suale cevap vermişlerdir).

Halit Ziya Bey, eski İlsan yerine yeni İlsan kabul etmiştir; yeni Türkçeyi değil, İlimlâ da tamamen muhafazakâr, istikâid prensibi tatbik suretiyle...

Yeni Türkçeye de kabul etmedikleri, "Son Posta", da yazıdıkları, ilk makalede sarf ve istilâh yerine, niçin grammer ve terim kelime, lerinin kullanılmakta olduğunu sormalarından anlaşılmaktadır. Tabii bu suale, Darülfünuna neden Üniversite dedik? sualini, sor, mak kâfidir.

Şüphesiz bugün, Aşkı Memnu, Mai ve Si, 16

yah, gibi eserlerini, sadeleştirerek tekrar ne, getirmesi, zamanımızda eski İlsan ile artık o, konuşmayacağına inanmış olmasından ileri ge, lir... Bu hareketi bize, bu güne göre İlsan hakkındaki bir fikir verse gerekir.

Ahmet Hamdi Tanpınarın cevabı: (Sualle, re toplan cevap vermiştir.)

Bizde büyük ve Avrupalı mânâsıyla roman, Halit Ziya ile bağlar. Vakta daha evvel na, mık Kemal vardır; fakat bizzat kendisi de romanlığından memnun değildir. Tiyatroyu tercih etmiştir. Sami Paşa zade Sezai, Namık Kemal ile Halit Ziya arasındadır.

Halit Ziyada ilk defa olarak, romanı doğ, muş muharririmiz buluruz. Bu itibarla Türk romanının asıl başlangıcı odur. Şüphesiz Ha, lit Ziyaya, bir Balzac, bir Zola cins ve çapın, da bir romanı denemez, fakat bu ayarda şahsiyetler hiç bir edebiyata derhal yetis, mezler.

Bütün bir telâmülün peşinden gelirler; Halit Ziya romanlarını yazmaya başladığı zaman, bu nevi Türkçeye gireli 25 sene olmuştur. Namık Kemal okursanız, meselâ: İntibahta bir oda döşemesini anlatmak için, çektiği sıkın, tıyı götürünüz. İki kişiye konuşmak, üç ve kâhramanının portresini yapmak, onun ve devrinin adamları için güç şeydir. Deneyi, bir ki İlsan yaptık dediği. Özmi, İntibah ve romanı yazılmadan takip eden eserler, ilk dese, nâleciyi güçlüğü ile doldurur. Halbuki Halit Ziyada birdenbire olgun bir üstüp, kuvvetli bir müsahede kabiliyeti, bir hayat ve faciayı — ki fabri mazar görüldü — buluruz. Bu üstüp ne kadar rahat, zengin nesil ve zevcünüvün sâki sıkıya ihata eden bir üstüp, tur Bittabi bunları söylerken yazdıkları devrin gözyiye olanı, bakmamak istiyorum. Yoless bizim gününkü dil telâkümiz aras, andan girince hükümümüz değışebilir.

Fakat o zaman da hakikîtelik etmiş oluruz.

Halit Ziya memleketi çok yerli tipler ya, rattı. Yerli tip deyince, behemehal mahalle beğicini hatırlayanlar, bittabi bunu kabul etmez. Fakat hakikat şudur ki bir Ahmet Cemil, bir Adnan Bey, bir Bihter, bir Fir, deye Hanım, ve daha saymaya İlsâm börmü, deyim bir yüğün insan, bizim artık etrafımız, da mevedüyetlerini tabii bulduğumuz bütün o kalabalık, ancak bu çağımızda sayesinde kendi hakikatlerini, talih ve rüyalarını ta, hakikîtelik ettirebilmişlerdir. Fakat hakikat şudur ki, yukarıda saymış olduğumuz bütün bu tipler, Hüseyin Rahmi'nin romanlarında, ki tipler kadar, bu hayatın malıdır. Yalnız şu farkla ki, Halit Ziya: Bazan sadece realiteye kalmaz ve o zaman, olmasın istediği edebiyat muharriri olur. Zaten bizde hiç bir hayati nesil, rüyasını Serfettinün nesli ka, dar sade yapmamıştır. Kısa süren ve tıbbi bulunduguz seratten kuvvetini alan, ruh ha, letinin eserde en bariz örneklerini de Halit Ziya vermiştir.

Fakat ben, onun asıl küçük hikâyelerini gündelik hayat üzerinde yapılan müşahede, lerin bir nevi estetiğimizin arasından geçmekte beraber sayanı dikkat mevzularını dikte et, tiği o küçük şaheserleri sevdim. Hâlâ hiç bir muharririmiz küçük ve kendi üstüne kapan, mız müteyakkı hayatının sirlere onun kadar varmamıştır, demebiliş muharrir için İlsâm olan her şey vardır. Yalnız Dil meselesini, beki ifrat olmasaydı. Fakat bu ifratı rağ, men, belki de bir nevi tercimenin vasıtası ile bu esere geleceği, buna emlinin.

Zamanın Fransız muharrirleri ile münâ, sebetini görürüz. Bunlar umumi fikir, ler olur. Yalnız şu kadar edelin ki, bizim mikyalarımız daima kendimize mahsus ol, maktadır. Hem tesirini kabul et, hem mukâ, misedir. Hem geçti geçmedi diye hüküm ver, bu bana biraz tuhaf geliyor.

Mesele şudur: Mukayeseli bir Türk ebe,

UMİT
veya
MEGALOMANI

Kafamda açan
şüür çiçeklerinin
ne kokusu solmuş, ne rengi solmuştur.
Bu biraz ham,

fakat güzel nebati

Ne gelen yolumsu, ne giden yolumuştur.

Beklerin,
birisi koparın diye...
İçimde sevincin rüzgârı kımlıdır.
Bir gün sınıırım, çiçeklerim
Sizlere kalacak en güzel hediyem...

MEHMET SEYDİ

biyatı tarihi yapılması lazımdır. O zaman bu hususta müsteb şeyler söylebilir.

L. Erçel'in cevabı:

Kanattime, memleketimizde bu türlü su, alle herüz ilmi ve metodik hak tarzlari ve cevaplar bulmaktan uzaktayız. En ciddi ve titir sahibi gibi görünen bazı şahıslar ebe, biyat tarihlerinin nası bir İskandâ mevzuu olduğunu ve olmağa mahkûm bulundugunu hep biliyoruz. O halde, bana öyle geliyor ki, bu suallerle sen, müraacat ettiklerini, Uşak, lıgı üzerinde ayrıca çalıp çalışmadıklarını, veya hiç olmazsa, yoldaki tetkik ve edebiyat tarihlerine karşı İlimat derecelerini yoklamış oluyorun.

Ve hele tamamen suallerin dışında gibi gö, rünen ikinci bir noktayı da işaret etmek lâ, zımdır. Avrupalı roman ve romanı kılığeleri, nin mânâsı nedir? Romanlar bir sanat nevi mevzuu hâsiledim İsteniyorsa, bir yandan her sanat eserine mevcut olduğu gibi, roman, umumi esprisi içinde; (realist, İlah...), bir yan, dan da bir işleme tarzında (psikolojik, İlah...) baglı olarak ele almak lâzım gelir.

Fakat bunun için de o romanın şüphesiz evvelâ bir sanat eseri olup olmadığının tes, biti gerekir. Burada bir daha kırılmıyor. Sen, aynı zamanda, bu suallerle bir sanat eserinden ne anlaşıldığını sormak istiyorsun, bu da güzel...

Uşaklıgil ile karşı karşıya kalınırsa görü, lecek manzara bana göre şudur:

A — Artist karakterinden uzak mazbut bir şahsiyet.

B — 50 den fazla dağınık eser (roman, tiyatro, aynak, makaleler, hatıralar, edebiyat tarihleri, fennî eserler).... İlah İlah.)

C — Ve bu şahsiyet ve eserlerinin tezahür ettiği son yarım asrılık tarih gerat, ve bu geratın Uşaklıgil ve muhtine verdiği fir, satlar.

Bu manzarayı işaretten sonra, artık Uşak, lıgı hakkında suallerine verelecek cevap, bir iki cümle içinde hüllâsa edilebilir zannediyö, rum:

Halit Ziyanın romanları birer sanat eseri olarak, hele örnek eser olarak, ele alınmaz. Halit Ziyanın romanları ancak bizde bu gen, rel'in yetişmesinde tarifi — ebedi değil — bir mesaheden ibarettir. Bu itibarla roman, larını fihalkıba bir cereyanı mal etmek veya onları bir işleme tarzı tesbit etmek kabul edilebilir. Bütün eserlerinde olduğu gibi Uşak, lıgı, romanlarında da arama, ve adaptasyonu devresini yaşamıştır. O ancak mücevret te, mayütlere bakılmadan bir cereyan ve işleme tarzına mal edilebilir. Bunlara İlsâm ilâve olarak, çok bariz form aksaklıkları, ve meselâ, İsa, nın, zaten, Uşaklıgilin "şöbretini", kusa bir devreye hareketini bulmamaktadır.

Hüsamettin Bozok'un cevabı:

1 — Halit Ziya bizde Avrupalı mânâda ro, man nevinin ilk deneyicisi değildir. Ancak o, kendilerinin deneyicileri müsteb Türk muhar, rirlerinden daha mükemmel olarak roman tekinin kullanılmasını bilmiştir. Halit Ziya, nın romanları bu bakımdan hemen bütün Tanzimat romanlarını eserlerinden üstündür.

Halit Ziya'nın romanlarının birer sanat

Folklor kadroları ve derlemeleri

Yazan: Yusuf Ziya Demirciođlu

On altıncı asırda başladığı kaydedilen folklor hareketleri aradan bu kadar zaman geçmiş olmasına rağmen daha tam inkişafını yapmış bir halde bulunmuyor. Vâkıa Avrupa'nın bir çok memleketlerinde folklorun ilmi bir istikamet aldığı muhakkak sayılırsa da kadrolarla çalışma şekil ve usulleri kati olarak tayin ve tesbit edilmiş değildir. Folkloristler bugünkü kadroların ileride asıl tadilatla lüzum hissettirmeyecek kadar şümüllü olduğunda ısrar etmiyorlar, ve mevcut çalışmada derleme usullerinin tam ve mükemmel bir şekil aldığı iddiaya cesaret demiyorlar. Bu tereddüt folklorcuların tevazuundandır mı? Yoksa bu ilmin azamet ve şümüllüniñ icabından mı?

eseri olup olmadıkları bahsine gelince, bu nokta üzerinde ayrıca düşünmek lazımdır. Bir eserini mükemmel bir sanat eseri olmak için onun, gerek muhteve ve gerek şekil bakımından üstün bir değer taşıması lazımdır. Bunları geligi güzel yöcele sıralayabiliriz: 1 — Okuyucuya tekin edilmek istenilen fikir ve eserin tenefüsü ettirirğii atmosfer, 2 — Kendi ölçüsünü içinde ulaştırğii teknik mükemmelliği, okuyucuya hitap edis şekli (üs, lûbu ve dili)... Halit Ziya'nın eserlerini, bu ölçülere vurnak suretiyle sanat değeriyle tayin etme k mümkün olabilecektir. Bence, kendii devrinin roman tekniğini oldukça ustaca kullanmış müessesesini, diğer kalite mükemmeliniñin Halit Ziya'da on üstün bir şekilde mevcut olduğu iddia edilemez. 2 — Tanzimat hareketi, memleketin kapı, larını garp fikir hayatına açmak suretiyle oranın sanat örneklerini de memleketimize getirmiş oluyordu. Bu garplasma cereyanı içinde Halit Ziya'nın roman sahâsında yaptığı rol mühim olmuştur. Ancak birçok Tanzimat münevverlerinde olduğu gibi Halit Ziya'da da muayyen şahıslara körü körüne kapılma temayülü vardır. Onlar lüzumsuz yere bazı Avrupa müelliflerine lapmayı ve bunların yanına diğer bazı büyük değerleri hiç nazarı itibara almamayı münasip görmüşlerdir. Bu bakımdan büyük Fransız realistlerinin eserleri — bilhassa Fransız edebiyatının yakından tanıyan — Edebiyatı Ceditde olduğu, rinde büyük tesir yapmışlardır. Romanın, muasırli bulunan Garp şaheserleri ile mukayeseye kalkışmak Halit Ziya'nın aleyhine olur.

3 — Halit Ziya'nın üslubu, zannediyorum ki, kendi zamanında da dar bir elit tabakasına hitap ediyordu. Onun dili halk tabakalarına incek kadar büyük bir ifade hususiyeti taşıymıyordu. O arz, zevkleri incelmis bir yüksek tabaka muharriri olmak kaygısıyla işe başlamış görünmektedir. Nesi ağır, yavaş ve cansız bir sanat örneğidir. Böyle bir ifade tarzının bugünün zihniyetine ne kadar yabancı kaldığını tahmin etmek güç olmasa gerektir. Zaten bizzat Halit Ziya da bunu anlamış olacak ki, yıllarca önce, Diyarbakır'da, bazı eserlerinin yeni baskılarında üçlüzlü terkipleri ikizliye indiriverdiğini itiraf eder. Bu lüzumu hissetmek, bütün edebî faaliyetini dar bir elit tabakasının zevklerine göre ayar eden bir şahsiyetin halka doğru bir adım attığını göstermez mi? Fakat esasata, terkipleri çözmek de kâfi değildir. Sanatların hayatında tasarruflu mevzu üze rinde halk gibi düşünmek ve onu yine halktan bir adam gibi işlemek ister. Amil yapılmış mast lüzum gelen iş, edebî eseri temelinden çatsına kadar bir bina olarak tasavvur etmek ve sonra onu hep beraber bir kül hâline, de yeniletmektir. Halit Ziya'nın eserlerinin ise buna tahammülü yoktur.

Folklorun bir çok ilimlerle ve bilhassa tarih, lisan, etnografya ile doğrudan doğruya alakadar olması ve mevzuunun bîzatihî insan olması onun müstakil bir ilim halinde teşekkülünü belki uzun zaman geciktirecektir.

Fakat muhakkak olan bir şey varsa o da bu sahada faaliyetlerin gittikçe artmakta olmasındır. Garpta on yedi üniversite ile yüzlerce folklor teşekküllerinin bu yoldaki çalışmada ve nesriyatı uzun görünen bu mesafeyi çok yakınlarmıza getirecek gibi görünüyor.

Bu çalışmalardan doğan mühim neticelerden biri beymemil folklor kongrelerinin teşekkülüne doğru mühim hazırlıkların yapılmakta bulunması idi. 1928 senesinde Pragda toplanan beymemil halk sanatları kongresi bütün dünyadaki resmi ve hususî folklor cemiyet ve müesseseleri ve eşhasıyla temasa gelmek maksadıyla on bir maddelik bir sual varakası göndermişti. Akvam Cemiyetinin de nesriyat ve muhaberat hususundaki yardımile Avrupa ve Yakın Şarkta folklor çalışmalarına ait topladığı malumatı nesreden bu kongre Roma, Anvers, Paris gibi mahallerdeki toplantılarını her seneye sıra ile yaptıktan sonra sessiz bir hale geldi. Ve ikinci defa topladığı malzeme ve malumatı nesredemedi.

Kongrenin maksadı bütün dünyada, ki çalışma tarzlarında birlik vücutte getirmek ve teşekküllere ilmi müzâherette bulunmaktır.

Gene bu faaliyet neticesi olarak folklor derlemelerinde kullanılacak ilmi metodların çok iyi meticeler verdiğini anlamışması hakkındaki nesriyat ta henüz folklor hareketi başlamamış memleketlerde de tesvik edecektir. Bütün bu materyellerin toplanmasının sonunda yapılacak tetkikler ve mukayeseler antropoloji, etnoloji sahalarının çok kararlık yerlerini de tamamen aydınlatacak mahiyette bulunacağı alâkadarlarına iyice anlatılacaktır.

Yalnız; milletlerin mazilerindeki ve halihazırlarındaki dinî, içtimai, zeviyet-

lerini, zihni mahsulâtını, temayülü ve telâküklerine karşı uyanan bu geniş ve incizablı alâkaya iyi ve ilmi bir istikamete vermek, folklorcuları kurularına ziyarete kapılmaktan kurtarmak lazımdır.

Zira bugün bütün dünyada folklor sahâsında çalışanlar âlimden ziyade amele vaziyetinde kalmak gibi ilmi bir mecburiyeti kabul etmediler. Nesrettikleri eserlerde, derledikleri malzemelerde milli ve mahalli izler ve ibdalar bulmak kuruntusunda ısrar etmiş materyel derlenen memleket folklorunu değil belki de bütün dünya ilmi çalışmalarıyla da köttürüm bir hale getirebilir.

Tetkiklerin kazaraacağı ilmi mevkiller ancak sadıkane bir şekilde toplanan malzemelerle mümkündür. Bir kaç seneye evvel Balkan milletlerinden birine zıfâz edilecek bir muharrir tarafından çıkarılan kitap Avrupa'nın ilmi merkezlerinde yapılan siddetli tenkitlere feci bir vaziyete konuldu. Kitap hakkında nazariyeye salâhiyetli zevatın iddiası ve silmek istedikleri zihniyet şu idi. Her millette her memleket folklor vardır. Fakat bugün için herhangi bir folklor maddesini bir millete ve memleketle mal etmek olmaz. Bütün folklor materyellerinin mensupları sevir ve istihaleleri, dolayısıyla tarihin uzağı ve yakın devrinde her milleti alâkadar ve hissedar etse de bu cihetin aydınlanmasında ve vuzuh kesilmesinde ilmi ve metodik çalışmalar neticesinde edilecek bütün milletlerdeki maddelerin mukayese ve tetkikinden sonra kâbil olacaktır.

İsmi geçen kitap hakkındaki tenkitlerin folklor telâküsü noktasından doğru olduğu meydandır. Yalnız şuna dikkat etmek lazımdır ki son zamanlarda bazı milletlerde folklor çalışmaları daha çok nasyonallizm tahriki görülür. Yakından bu sahadaki faaliyetler ve nesriyatın kıymetinden haklı olarak şüphelenmektedir. Fakat bunlar hep geçici şeylerdir.

Çünkü ilmin kararı ve kuvveti karşısında günlük telâkükler tamamen kaybolmaya mahkumdurlar.

Sümer Bank Emlâk ve Eytam Bankasının Kurumu

Güven

HAYAT
KAZA
YANGIN
NAKLİYAT

"GÜVEN" En Güvenilecek Bir TÜRK MÜESSESİDİR

Sümer Bank Binası Galata

Tel: 44966

Batıkhane

YAZAN: Yusuf Ahiskalı

Karşıdan yolcu götüren bir sandalet önüne çıkan midye kayığına bağırıyor:

— Kıçını al, kıçını al!

İçinde bulunan kuru ihtiyar midye kayığının kıçını almaya kadar sandalet arkadan bindirmiş bulundu. Genç sandalet:

— Oy sana sana tezkere veren liman reisinin...

— Tezkeresiz de iş yapıyor. Şen işine bak. Böyle şeyler olur denizde. diye ihtiyar soğukkanlılıkla cevap verdi. Ve bileklerini oynatarak işine yavaş yavaş başladı.

Üstüste yavaşmış balık motorlerini görmek için kabızmal ve balık satıcıları iskelelerin üstüne dolmuş. Sepetleri motorlerden boşalan balıklardan tek tük düştükçe kalabalık arasında bulunan fakir kimseler tarafından kapılıyor. Kalabalık arasında bir kadın midye kayığındaki ihtiyar adamı göremek yanına gitti.

— Salım baba işin iş. Midyelerin tanesi ne aşağı kırk para... dedi.

— Haaa.. Bunlar hem akıntı mali değil. Halideki midye tarlalarını biliyorum. Dubalarım, salıpların, eskimegillerin atları hep benim tarlalarımdır. Dedi ihtiyar.

Kadın her zamanki gibi konuşkan bulandı. O bu durgunluğu anladı.

— E e.. Ne yapalım. Kadinerne kiş. Bugün torik yok. Neydi iki hafta evvelki torik bolluğu.. O gün kayığım kenarına çarpıyorlardı. Soğuktan hep yüze vurmuşlardı. Allah İstanbulu fıkasasını düşünür. Bir taraftan soğuk yapar. Öte taraftan da torik ziyafeti çeker. diye konuşmasına devam etti.

İhtiyar aynı zamanda midye tenekelerini bir ayağı kayıkta bir ayağı iskelede dışarı almakta idi.

Kadın kolundaki sepete bakarak yine konuştu:

— Ne o sebitin içinde bir kaç tane uskumru var. Hem de iri. Dolmalık. Mübarekler kaplan yavruları gibii.

Kadın:

— Şu motorün içindeki balıçık ver. di. Beklesem daha verecekmış. Adam galiba kestirdi. dedi.

— Bekle bekle alırsın... diye ihtiyar cevap verdi.

Sonra birdenbire aklına gelmiş gibi yapıp sordu:

— Nerede senin oğlan? Şu tenekelerini aralığın içine götürürün.

— Hapise düştü. Mahallemizdeki turup tarlasından, turup çalarken yakalandı. Bu kâfir balık ta turupuz gitmiyor ki. Geçenlerde hapisaneye onu görmek için gittim. Bana iki lira verdi. "Ulan nereden buldun, dedim. "Al da yemene bak, dedi. Bir daha gittiğimde daha fazla hapiste yatacağını öğrendim. Neden bilir misin? Orada koğuştan koğuşa o B.'a benzeyen şeyden satıyormuş. Yakalanmış. Görsen gözü de ne açıldı. Son gidişimde bütün

18

yük adam olmuş gibi 'Koca karı (kadem) bunu derken koca karılığı kabul etmediğini göstermek için güldü.) bu sefer para yok... dedi bana.

— Vay kerata adam olmuş demek. dedi. İhtiyar. Ve biraz durduktan sonra ekledi:

— İşime yarıyordu. Sen al bari şu tenekelerden birini, götürelim.

Kadın:

— Götürerim.. Bana balık verecek şu adamı da kaçırmayım. dedi.

Ve elindeki tenekeyi Balık pazarına giren dar sokağa yerleştirirken:

— Ya şimdi bizim oğlan olsaydı, midyelerin kabuklarını kazırdı. diye söylendi.

Kadın balık verecek adamı beklemeğe giderken ihtiyar da son kalan midye tenekesini almak için beraber dönyordu. Balık halinin önüne geldikleri zaman damm altında "vur, tut" lu bir gürültü işitiliyordu. Kantare eline geçirdiği bir sırıklı bir çocuğu kovuyordu. Bu savletten sonra kantarın başına dönerken alaylı manzarayı seyredenlere meddahlık yapıyormuş gibi anlattı.

— Vay anasını, ammada usta.. Sepetin içinden balıkları nasıl aşırıyordu. Biraz sonra ciddileşerek ekledi:

— Namuslu fakir olmalı namuslu.. İkişi de kapıdan bu manzarayı seyrettiler. Sonra ihtiyar midyeci kadını yaptığı hizmete mukabil balıkhanenin kapısı önünde kızartılıp satılan bir dilim balık aldı. Bir parça eklemek ona verdi.

Kadın yiye yiye yürüdü. Ve kendisi ne daha balık verecek balıçığı iskeleinin ucunda beklemeğe başladı. Midyeci Salım Baba da son tenekeyi alarak yerine gitti.

Balık motorünü boşaltan yaşlı balıçık tayfası işini bitirmişti. Mısşam. basını çıkardı. Başaltımdan ceketini alıp giydi. Balıkları sepetin içine sürüp doldurmaktan kanyan ellerini, keyfini ni göstermek için, bir kere birbirine çarpıtı. Reize aksama Üsküdar'daki balıçık kalvesine geleceğini söyleyerek ayrıldı.

İşaret ettiği kadın arkasından gider. rek hâlden çıktılar. Dışarıda pantolonunun cebinden çıkardığı bir kaç lira dan balık pullu bir lira eline tutuşturdu. Kadın önde o arkada Balık pazarından yürüdüler.

Dükkândaki renk renk balıklarla

çiçek pazarına dönmüş sokağa ihtiyar kadınlar, öğle tatilinden istifade ederek evinin yiyeceğini alıp yollayan memurlar ve iş sahipleri dolmuşlardı. Öğle üzeri Balık pazarında olan bu bir ağız alışverişte Salım Babanın da önünde bir müşteri durmuştu. O ayıkladığı midyeleri mavi bir çanağa dolururken önündeki müşteri de dil döktüyordu:

— Akıntı mali değildir. bunlar be. yim. akıntı mali...

Yusuf Ahiskalı

Bernard Shaw

(Baştarafı 4 ünlüde)

ağırıklar olduğunu söyledi " der.

Bunun gibi der ki; Karl Marksın "işçi sınıfı incedile" tezad vardır.

Birincisi; kapitalizmden sosyalizme geçiş mukadderdir; bu bizim bir şey ya pamayacağımıza ve aşağı oturup onun gelmesini beklememiz demek istiyor.

Bu sosyalistlerin iman şartı suresidir.

İkincisi sosyalizm proletarya diktatörlüğü kuran bir devrasyon ile olacak tir, der.

Bu da onların amel şartı suresidir.

Şimdi Shaw'ın sosyalizmi ne biçim sosyalizmdir. Onu görelim:

Sosyalizm kömünizm ve kolektivizm diye ikiye ayrıldıktan kabul ederek Shaw kolektivizm tarafa yakın olduğunu görüldü. Çünkü tam kömünistliğe yani istihlal ve istihlak işini devletin en ufak teferruatına kadar tanzimi işini kabul etmez.

Büyük istihlal devlet eline geçmesi kabil olur. Fakat yeme, içme, giyme, oturmaya ferderlin isteklerine bırakır. Yani herkesse geliri aynı olacak fakat bu gelire ister et, ister sebbe ve yahud ister semsiye ister bisiklet alır kimse karışmayacak.

Herkes bir işle meşgul olacak. Filozof bile. Çünkü vücut hareketi tahrib bir ihtiyacıdır. İnsan muhtac olduğu jim nastığı zevkle yaptığı gibi (bir iki sanat bile olsa) iş yapacaktır.

Çalışmanın sikiyet merkezini kafada gösterenler daha fazla ve daha iyi yiyeceklerdir ve daha konforlu yaşayacaklardır.

(Devamı 19 üncüde)

YARINTI

(Baştarafı 12 incede)

yorlardı. Osman, kendine gamı kasave, tü unutmak için, türlü söylemeyi mınaşip gördü. Tehlikeyi bir müddet kafadan koymak için hepsi onu dinlemeye başladılar.

Menderes'in suyu bulanık akar. Aydırlık içimi, gönüllümü yakar. Yar bana darılmış Menderes gibi; Süzülerek geçer, uzaktan bakar! Sökenin ovası susuz olurmu? Yar bana darılmaz, bensiz olurmu? Köyde ihtiyarlar meraktan duramadılar. Akşamdan sonra, bir kere daha Değirmen dağının yolunu tuttular. Tepeye çıktıkları vakit, gecemin karanlığı içinde dört beş feneri sıra ile ovanın ortasına dizilmiş görüne, sevindiler. "İşler yolunda gidiyor", diye, söylendiler.

Gece yarısına doğru İsmail, yarınıntın tepesine bir kere daha tırmandı. Bir de gördüküsü, yarınıntın kenarında, dağın duduğuna gelmiş! Az kaldı, ümitsizlikten hemen Menderes'in bulana, nık, karanlık sularına kendini atıvercekti. Arkadaşlarına seslenmeye vakit kalmadı ki, öteden Eyyup, — Hey! Geliverin.. Su gedik buldu, ayıyor!

Diye, bağırdı. Hepsin sesin geldiği tarafa koştu. Menderes, insafsız Menderes, yarınıntın bir kaç parmak alçak yerini bulmuş, öte yana yavaş yavaş saziyordu. Delikanlılar, kazma kırğığı sarıldılar. Geddiği toprakla dökürdüler; suyu tuttular. Bu sırada yağmur hırladı. İki, Büyük Menderes, hücum edecek büyüklükte, hayvan gibi, sessiz sedasız bekliyordu gibi idi. Doldurdukları, gedilmiş bulağında üç kişi kaldı; diğerleri yerlerine dağıldılar. Sabaha kadar tehlikenin böy, le yüz tanesine hepsi razı idi. İsmail, fener elinde sağa sola koşuyor, arkadaşlarının arasındaki yerleri gözden geçiriyordu. Şimdi su, yarınıntın bazı yerlerinden, yavaş yavaş sızıyordu. Osman, — Arkadaşlar! Suyun bu hız, bir saatın fazla sürmez diye, bağırdı. Hepsin biriden, — Gayret.. Bir saat değil sabaha kadar dayanırız.

Diye, cevap verdidiler. Tam bu anda İsmail, durduğunu yerde ayaklarının soğuk soğuk suyun içine gömüldüğünü hissetti. Yarınıntın üstünden su asmıyordu. Feneri yere doğru alçalttı; bir de gördü ki toprak sedidin ortası yerinden su sızıyor.

— Koşun kızanlar! Yarınıntı patlıyor! Diye, delik gibi avazı çıktığı kadar bağırdı. Hepsin İsmail'in yanına koşarak geldiler. Eyyup, — Sıcan deliği buldu.. oyuyor, oyacak!

Diye, sert sert söylendi. İlk yağşın, lıktan sonra kendini toplayan İsmail, — Eki çuvalları!

Diye, bağırdı. Delikanlıların kimisi toprak taşıyor, kimisi de eski çuvallarına deliği tıkağa uğraşıyordu. Bir taraftan da yağmur, karanlık ve Menderes, bu zavallıların alay ediyordu.

İsmail hırsından nerede ise aşıyaçaktı. İçinde bulunduğu seraitte, tabiata karşı gelememek, onu mağlup edememekten dolayı, içinden bir şeye isyan etmek geliyordu; fakat Allah'a mı, Menderese mi, yağmura mı, karanlığa mı, yoksa kula mı isyan edecekti? Bunu bu anda kestiremiyordu. Bütün bir senelik maişetlerinin bir tarla faresine bağlı olduğunu düşündükçe, İsmail'in aklı yerinden oynuyordu. Delik gittikçe büyüyor, sarf edilen gayretler boşa gidiyordu. Bir aralık, deliğin ağzına tıfaklık, kırık çuvalları su, siktirip atmasın diye, İsmail ile arkadaşları arka arkaya dayadı-

lar. Yarınıntın önündeki çukur, su ile dolmuştu. Zaten toprağı kazıp, boynadan boya yararak, çikent toprağı Menderes'in kenarına yığıldıkları için, bu setlere yarınıntı ismi verilmiştir. İsmail ve arkadaşları, çalışıyor, çalışıyor. Delikanlılar bellerine kadar suyun içinde çuval, lara dayanıyorlardı. Ara sıra birbirlerini teşvik için, — Dayan kardeşlik dayan!

Sözleri, kıstılan dışlarının arasından dökülüyordu. İsmail bir kere daha, — Dayan kardeşlik dayan! Ben haklımdan vaz geçtim.. Öküzlerimin hakkı var..

Diye, söylendi. Dayanıyor, dayanıyorlardı. Koca Menderes bana mı bile demiyordu. Ovada, yağmurun uğultusu, Menderes'in sütküneti ve karanlığın ağır, ağır bir sesi..

— Dayan kardeşlik dayan! — Sözlere, güya nehir kızmıştı, oda yükleniyordu.

Koca Menderes, büyük Menderes, ve İsmail, Ali, Osman, Eyyup, mücadele ediyordu. Fenerlerin çoğu sönmüştü. Karanlığın içinde bir ses: — Su, yarınıntı; bu yanda aştı!

Diye, bağırdı. Herkes için bitişini anlamıştı. Yarınıntı dayanamyacaktı.. Yarınıntı patlamış.. Yarınıntı su aşmıştı. Şimdi su tarlalara doğru yürüyordu. Hepsinin birden aklıma, olan oldu, kaçmak fikri geldi; öyle yaptılar. Yalnız İsmail kendini gaip etmiş, mütemadiyen, — Dayan kardeşlik dayan!

Diye, söylüyor, yerinden bile kırılmıyordu. Onu zorladılar. Fakat boynuna, — Ben hakkımdan vaz geçtim, öküzlerimin hakkı var..

Diye, bütün kuvvetiyle artık bir işe yarayanın çuvalına dayanıyordu. Arkadaşları İsmail, annesinin, memesine sarılmış ayrılmak istemeyen bir çocuk gibi, topraklara, çamurlara sarıldığı yerden sökmeye uğraşıyorlardı. Su, atlarını, merkeplerine yanına varmadan yetişecek, onlara binip kurtulmak lazımdı. Bu sırada son fener de şiddetli yağmur, ve yükselen suyun içinde söndü. Karanlığın içinde, İsmail'in arkadaşlarına

— Öküzlerimin hakkı var! Diye, bir kere daha bağırdığı duyuldu. Arkasından uzun bir sükküt oldu. Sonra birden, büyük Menderes, büyük bir gürlütle ile yarınıntı yıktı.

Ertesi gün köylüler yine kafil halindediler. Yedeğirmeni dağının yoluna tuttular. Kadın, erkek, ihtiyar, İsmail ve arkadaşları eski değirmenin duvarı dibinden, bir kere daha ovaya dolu gözlerle baktılar. Kimse konuşmuyor, kimse ağzını bile açmıyordu. femail, du-

BEN

Ve sonra karanlıklarda kaybolmuştuğ, Birden akşam serin bahçeye donunca.

Kaderimiz her an meyvayı dallarda, Ne olmaz kadormiş bir mevsim boyunca.

Ve saatler sorar durur odalarda, Her şey sessizlik içinde uyuyunca..

Neden sonra eski aynada buluştuk, Yaz, kış akan çeşmeler akmaz olunca..

Veedi Havri Bürün

daklarını mütemadiyen ısıtıyor, kederi, ni, derdini, adeta çiğneyip yutmak istiyor. Eşe doğa metin görünmek, ve erkeğe mücadeleden sonra mağlup olduğuna anlatmak ihtiyacı ile, ovayı kaplayan sulara baktı baktı da.

— Bizim Fadimenin hediye ettiği sırmalı çevreyi de, tebliğ yarınıntın başında düşürmüşüm..

Dedi. Annesi Emir nine, yorgun gözlerle bir oğluna, bir de sularından artuk yerlere seçilmeyen tarlalarının tarafına baktı:

— Ziyani yok İsmail, Fadime ile düğünün nası olsa gelecek yıla kaldı; o zamana kadar sana bir değil, on çevre daha işler.

Dedi.

Sanım Kocaçoğ

Bernard Shaw

(Baş tarafı 18 incede)

çaktır. Çünkü bu yeme ve içme ve konforlu yaşama insan denilen mahlûkun hespine aynıyla lazımdır, Herkes her meylettiği işle meşgul olacak, tenbele yasamak hakkı yoktur.

İstihsal vasıtalarının devletine veya belediyenin eline geçiştirme hiç bir cerebriyet yoktur. Devlet veya belediye tarafından satın alınır. Vergi parayı vergi ile temin eder. Devlet sermayesi yitkacak şekilde olmayacaktır. Ancak hazır parası olanlar miras bırakırken çok ağır vergi konur.

Bir işin nasyonalize veya münisipalize edilmesi için o işin istihsal sahalarında kemalini bulmuş olması şarttır. Meselâ İngilteredeki kömür havzaları, nın nasyonalize edilmesi veyahud sütün işinin münisipalize edilmesini istediği gibi..

İstihsal vasıtalarının istihsalde kıvamların bulması için şahısların rekabeti esas tutar.

Bu rekabet serbestisinde yeni bir icadla istihsalde çokluğunda ve iyiliğindedir. Bir ilerleme husule getirmesinden dolayı bir kimsenin elde ettiği fazla kâr devlet müterakkı vargi ile mutadilleştirir.

Bütün istihsal vasıtalarının devletine veyahud belediyenin eline geçmesi için kıvamlarının ne zaman geleceği hakkında B. Shaw bir şey söyleyemez. Oyle bir zaman gelecektir ki her şey kendiliğinden nasyonalize olacaktır, der.

Shaw, demokrasi için millet meclisine mebuslar seçilecek ve bir istihsal vasıtasının nasyonalize veya münisipalize edilmesinde mebuslar ekseriyetle karar verecek der. Bu ekseriyet kararlarına diğer taraf zorbalık yaparsa o zaman Shaw kuvvet kullanmayı hakkı bulur.

Müze

İlim iki kat..
Birinci kat,
Hayat;
İkinci kat,
Müze.

Uymuyor gördüğüme bildiğim,
Uymuyor hayata ilim;
Nitekim bu şiir..
Perdeleri yüzünden
Allaha benzemiştir.

Bugün yine kafamdan zorum var.
Dört başı mamur;
Esmiyor,
Esmiyor rüzgâr.
Ben de esmiyorum;
Kafamdan zorum

Bir varmış bir yokmuşlar içinde;
Koca koca makineler
Afyon ziraati peşinde.
Geçilmez olmuş sokaklar
Mankenden, mummyadan;
Suratlarında allık,
Dudaklarında ruj,
Kepaze bir kılık!

Oyle dikenli bir tarladır ki,
Lâf tarlası;
Ayaklarda demir çarık,
Eldé âsa ve plân..
Yine tabanlar yarık,
İzlerde kan!
Hülâsa,
Kerli ferli baş belâsı!

Hülâsanın hülâsası;
Müzelerde ne varsa
Ansızın ayaklanıp
Dışarı hoylamışlar;
Ve benim birinci kattaki zavallı dost-
larım,
Ayaklar altında kalmamak için
İkinci katı boylamışlar!..

MUSTAFA SEYİT